

FETHİYE

İL RAPORU

2023

FARKLI BOYUTLARIYLA
OLASI AVANTAJLAR
VE DEZAVANTAJLAR

FETHİYE TİCARET VE SANAYİ ODASI

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	ii
ŞEKİLLER LİSTESİ	4
TABLolar LİSTESİ.....	5
GİRİŞ	6
YAKIN TARİHTE İL OLAN 14 İL	7
1. SOSYO-KÜLTÜREL BOYUTU.....	8
1.1. COĞRAFİ DAĞILIM	8
1.2. NÜFUS.....	9
1.3. GÖÇ.....	11
1.4. ATIK YÖNETİMİ HİZMETLERİ	12
1.5. ÖĞRENCİ SAYISI	13
2. SAĞLIK BOYUTU	15
2.1. HASTANE SAYISI.....	15
2.2. DOKTOR SAYISI	16
3. EKONOMİ BOYUTU	17
3.1. GAYRİ SAFHİ YURT İÇİ HASILA.....	17
3.2. ENERJİ TÜKETİMİ	19
3.3. OTOMOBİL SAYISI	20
3.4. TRAFİK.....	20
3.5. İNŞAAT SEKTÖRÜ	21
3.6. TARIM SEKTÖRÜ	24
3.7. TURİZM SEKTÖRÜ	26

3.8. GİRİŞİMCİLİK	28
4. YÖNETİM BOYUTU	29
ANALİZ	31
FETHİYE'NİN İL OLABİLME KRİTERLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	
SONUÇ	

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Sonradan İl Olan İllerin Türkiye’deki Konumu.....	9
Şekil 2. İl Gruplarının Nüfus Artış Hızları (% - 2008-2022)	10
Şekil 3. Fethiye İlçesinin Toplam Nüfusu ve Nüfus Artış Hızı.....	10
Şekil 4. İllerin İl Başına Düşen Göç Oranı (Yurtdışından Türkiye’ye Gelen Göç)	11
Şekil 5. İllerin İl Başına Düşen Göç Oranı (Türkiye’den Yurtdışına Giden Göç).....	11
Şekil 7. Atık Hizmeti Verilen Belediye Nüfusunun Toplam Belediye Nüfusuna Oranı (%).....	12
Şekil 8. Atıksu Arıtma Tesisi ile Hizmet Verilen Belediye Nüfusunun Toplam Belediye Nüfusuna Oranı (%).....	13
Şekil 9. Derslik Başına Düşen Öğrenci Sayısı (Kişi)	14
Şekil 12. İl Başına Düşen Hastane Sayısı	15
Şekil 13. Bin Kişi Başına Düşen Doktor Sayısı.....	16
Şekil 14. İllerin GSYH Artış Oranları (%)	17
Şekil 15. Kişi Başına Düşen GSYH (TL)	18
Şekil 16. Kişi Başına Düşen GSYH (\$).....	18
Şekil 17. İl Başına Düşen Kişi Başına Elektrik Tüketimi (Kw)	19
Şekil 18. Bin Kişi Başına Düşen Otomobil Sayısı (2022)	20
Şekil 19. İl Başına Trafik Kaza Sayısı	21
Şekil 20. Konut Satış Sayısı (2022)	22
Şekil 21. Konut Fiyat Endeksi	22
Şekil 22. İl Başına Düşen Yapı Ruhsatına Göre Daire Sayısı (Adet)	23
Şekil 23. Bitkisel Üretim Değeri (Milyar TL)	24
Şekil 24. Tahıllar ve Diğer Bitkisel Ürünlerin Üretim Miktarı (Milyon Ton)	24
Şekil 25. Büyükbaş Hayvan Sayısı (Adet)	25

Şekil 26. Toplam Geliş Sayısı (Milyon Kişi).....	26
Şekil 27. Yabancı Geliş Sayısı (Milyon Kişi)	27
Şekil 28. Yabancı Geceleme Sayısı (Adet)	27
Şekil 29. Girişim Sayısı Artış Oranı	29

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Sonradan İl Olan İllerin Kuruluşuna İlişkin Bilgiler	8
Tablo 2. İllerin Nüfuslarına İlişkin Bilgiler (2022).....	9

GİRİŞ

Türkiye'nin mülki idare bölümlerini iller, illerin alt bölümleri durumundaki ilçeler ve işlevleri sona erdirilmiş bucaklar oluşturmaktadır. 1982 T.C. Anayasası'nın 126. maddesiyle 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu'nun 1. maddesinde Türkiye'nin merkezi yönetim bakımından idari bölümlemesinin yapılmasında ülke arazisinin "coğrafya durumuna, iktisadi şartlara ve kamu hizmetlerinin gereklerine" bakılması hükmü yer almaktadır. 1988 yılına kadar 67 olan il sayısı, 1989-1999 yılları arasında 14 ilçenin daha il statüsü kazanmasıyla 81'e yükselmiştir.

Gelişmiş ilçelerin il olma potansiyelleri, mutlak olmamakla birlikte, il olma gereklerini belirlemeye yönelik bazı kriterler üzerinden değerlendirilmektedir. Bu kriterler arasında; (i) nüfusun 100.000'in üzerinde olması, (ii) geniş yüzölçümüne sahip olması, (iii) il merkezine uzak konumlanması, (iv) şehirleşme düzeyi, (v) ulaşım olanakları, (vi) ekonomik büyüklük, (vii) ekonomik çeşitlilik ve (ix) eğitim imkânları yer almaktadır. Belirtilen kriterleri karşılayan ilçeler genelinde olduğu üzere, Fethiye'nin de il olma potansiyeline ve gerekliliği uzun yıllardır dile getirilmektedir.

İl statüsüne yükselmenin, genellikle ekonomik gelişimi teşvik ettiği ve yatırımları çektiği ifade edilebilir. İlçenin il olması; daha fazla iş fırsatı, yeni işletmelerin kurulması ve daha büyük yatırımların gelmesi anlamına gelebilir. Bu da istihdamın artmasına, yerel ekonominin büyümesine ve gelir düzeyinin yükselmesine katkıda bulunabilir. Altyapı boyutu ile değerlendirildiğinde, il olmak, altyapı gelişimi için fırsatlar sunabilmektedir. İller genellikle daha fazla kaynağa sahiptir ve bu kaynaklar altyapı projelerine yönlendirilebilir. Yolların genişletilmesi, ulaşım ağlarının iyileştirilmesi, su ve kanalizasyon sistemlerinin modernizasyonu gibi altyapı projeleri, ilçenin il statüsünü kazanmasıyla birlikte gerçekleştirilebilir.

Hizmetler boyutu itibari ile değerlendirildiğinde, bir ilçenin il olması, daha geniş hizmetler ağına sahip olmayı sağlar. Sağlık hizmetleri, eğitim kurumları, kültürel etkinlikler, spor tesisleri gibi alanlarda daha kapsamlı ve çeşitli hizmetler sunulabilir. İl statüsüne yükselen ilçeler, bu alanlarda daha fazla kaynak ve destek sağlayabilir. Bu avantajlar, ilçenin il statüsüne yükselmesiyle beraber elde edilebilecek potansiyel faydaları göstermektedir. Ancak, il olmanın getirdiği sorumluluklar, yönetim gereksinimleri, sosyo-kültürel yapının değişimi ve mali kaynakların etkin kullanımı gibi zorluklar da söz konusudur. Bu hususlar bütünsel olarak göz önünde bulundurulduğunda, il olmanın bölgeye avantaj ve dezavantajlar sağlayacağı öngörülmektedir.

Bir ilçenin il olmasının, o bölgenin ekonomik, çevresel ve sosyo-kültürel yapısının değişiminde önemli etkiler yaratması beklenmektedir. İl olma süreci sonrasında bölgede adalet, çevre, demografik yapı, dış ticaret, eğitim, inşaat, nüfus ve göç, sağlık, sanayi, tarım ve turizm gibi bölgenin gelişmişlik düzeyini belirleyen birçok göstergenin etkilenebileceği öngörülebilir. Dolayısı ile akılcı olan, il kararı verilirken bu alt başlıkları değerlendirip, sürecin bölgeye sağladığı avantaj ve dezavantajları ortaya koymaktır.

Bu raporun hazırlanış gerekçesi Fethiye özelinde il olma kararı verildiğinde olası avantaj ve dezavantajları bilimsel, rasyonel ve objektif bir şekilde değerlendirmektir. Raporda yakın tarihimizde il olan 14 ilçenin farklı kriterlerden gelişimi belirlenip, il olma süreci sonrasında, bu yeni idarî yapının bölgenin gelişimine bir katkısı olup olmadığı analiz edilmeye çalışılmaktadır. Değerlendirmeye esas veriler TÜİK'in sağlamış olduğu istatistiklerden elde edilmiştir. Bu kapsamda temel göstergeler olarak düşünülen kriterler üzerinden, sonradan il olan 14 ilin ve 67 ilin verileri karşılaştırılmıştır. Yakın dönemde il olma sonrasında ilin gelişimine ilişkin veriler diğer iller ile kıyaslanarak, il olma sürecinin farklı boyutlarla yerleşim yeri üzerindeki etkileri, gelişimine bir ivme kazandırıp kazandırmadığı ve gelişim seyrini farklılaştırma durumu belirlenmeye çalışılmıştır.

YAKIN TARİHTE İL OLAN 14 İL

1982 Anayasa'nın 126. maddesine göre Türkiye'nin merkezi idare kuruluşu, coğrafi durumuna, ekonomik şartlara ve kamu hizmetlerinin gereklerine göre illere; illerin de diğer kademeli bölümlere ayrılmasını öngörmektedir. 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu'nun 1'inci maddesi de anayasa hükmüne uygun olarak "Türkiye, merkezi idare kuruluşu bakımından coğrafya durumuna, iktisadi şartlara ve kamu hizmetlerinin gereklerine göre illere; iller ilçelere ve ilçeler de bucaklara bölünmüştür" diyerek il kurulması yönündeki kriterleri belirlemiştir. Kanun maddesinden görüldüğü gibi Türkiye'de bir yerleşimin idarî statünün değişikliği konusunda tam belirli kriterler bulunmamaktadır. 1957'de Kırşehir'in il statüsü geri verilmesinden sonra otuz iki yıl boyunca ülkemizde il sayısında herhangi bir değişiklik olmamıştır. 1989'da Aksaray, Bayburt, Karaman ve Kırıkkale; 1990'da Batman ve Şırnak; 1991'de Bartın; 1992'de Ardahan ve Iğdır; 1995'te Yalova, Karabük ve Kilis; 1996'da Osmaniye ve 1999'da Düzce il olmuştur. Ülkemizde uzun yıllar sonra "**Türkiye Yüzyılı**" vizyonu çerçevesinde il sayısının 100'e çıkarılması tartışılmaktadır. Tablo 1'de sonradan il olan illere ilişkin genel bilgiler yer almaktadır.

Tablo 1. Sonradan İl Olan İllerin Kuruluşuna İlişkin Bilgiler

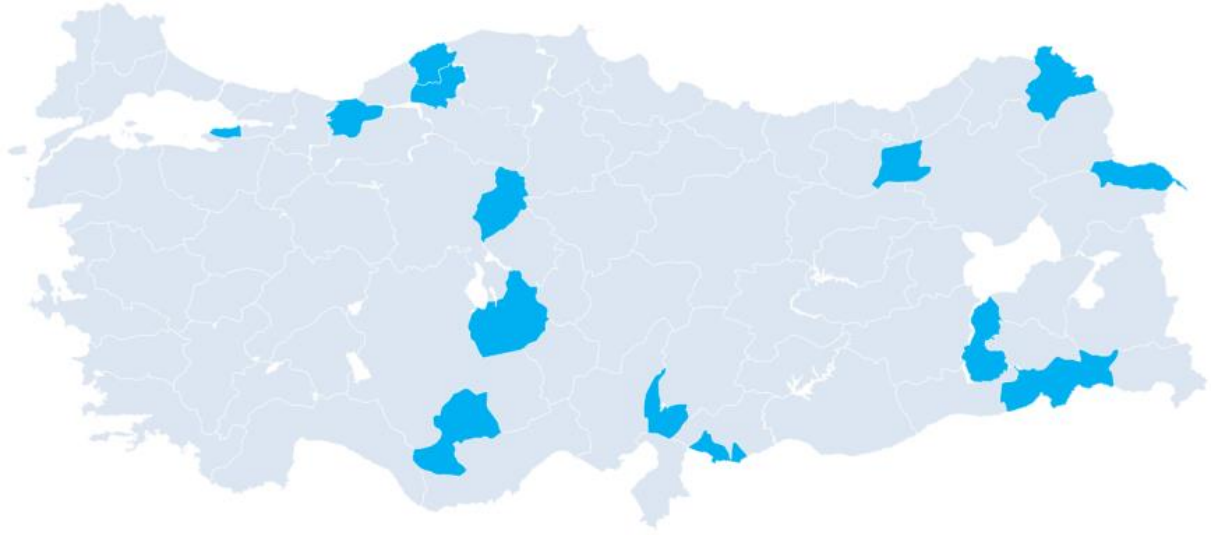
İl Adı	Plaka No	Kuruluş Tarihi	Kanun Numarası	Resmî Gazete Tarihi ve Sayısı	İlçe Sayısı
Aksaray	68	15.06.1989	3578	21.06.1989-20202	7
Bayburt	69	15.06.1989	3578	21.06.1989-20202	2
Karaman	70	15.06.1989	3578	21.06.1989-20202	5
Kırıkkale	71	15.06.1989	3578	21.06.1989-20202	8
Batman	72	16.05.1990	3647	18.05.1990-20522	5
Şırnak	73	16.05.1990	3647	18.05.1990-20522	6
Bartın	74	28.08.1991	3760	07.09.1991-20984	3
Ardahan	75	27.05.1992	3806	03.06.1992-21247	5
Iğdır	76	27.05.1992	3806	03.06.1992-21247	3
Yalova	77	3.06.1995	550 Say. KHK	06.06.1995-22305	5
Karabük	78	3.06.1995	550 Say. KHK	06.06.1995-22305	5
Kilis	79	3.06.1995	550 Say. KHK	06.06.1995-22305	3
Osmaniye	80	24.10.1996	4200	28.10.1996-22801	6
Düzce	81	3.12.1999	584 Say. KHK	09.12.1999-22901	7

Raporun giriş bölümünde il olma süreci sonrasında bölgenin adalet, çevre, demografik yapı, dış ticaret, eğitim, inşaat, nüfus ve göç, sağlık, sanayi, tarım ve turizm gibi bölgenin gelişmişlik düzeyini belirleyen birçok kriterin etkilenebileceği ifade edilmiştir. Raporun aşağıdaki bölümlerinde bu kriterler ele alınmaya ve analiz edilmeye çalışılmıştır.

1. SOSYO-KÜLTÜREL BOYUTU

1.1. COĞRAFİ DAĞILIM

Türkiye’de sonradan il olan illerin coğrafi konumları (Şekil 1) değerlendirildiğinde, sonradan idari yapısı değiştirilen illerin Yalova örneği dışında Batıda ve özellikle Ege bölgesinde olmadığı gözlenmektedir. Fethiye’nin konum itibarıyla bu noktada da bir avantaj sağladığı düşünülebilir. Batı bölgelerindeki bir ilçenin il yapılması kararı, bölgeler açısından denge gözetme perspektifinden daha rasyonel bir karar olabilir.

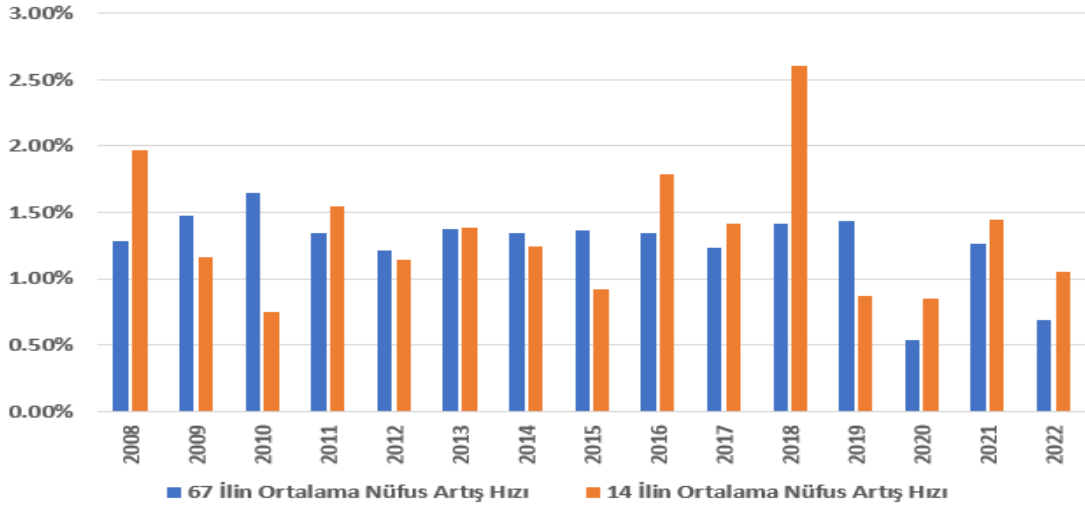
Şekil 1. Sonradan İl Olan İllerin Türkiye’deki Konumu

1.2. NÜFUS

Tablo 2’de sonradan il olmuş 14 ilin toplam ülke nüfusunda yaklaşık %5’lik bir kısmı kapsadığı görülmektedir. Her ne kadar nüfus yoğunluğu olarak sonradan il olan 14 il oransal olarak az nüfus barındırsalar da 2016 sonrası nüfus artış hızı istatistiklerine bakıldığında (Şekil 2) bu 14 ilin nüfus artışı noktasında diğer 67 il ile karşılaştırıldığında ciddi bir ivme kaydettiği değerlendirilebilir. Özellikle pandemi sonrası “**yeni normal**” diye ifade edilen dönemde büyük kentlerden kırsala ve küçük şehirlere doğru bir göçün olduğu söylenebilir. Nüfus artışının diğer kriterlere etkisinin olacağı kaçınılmazdır.

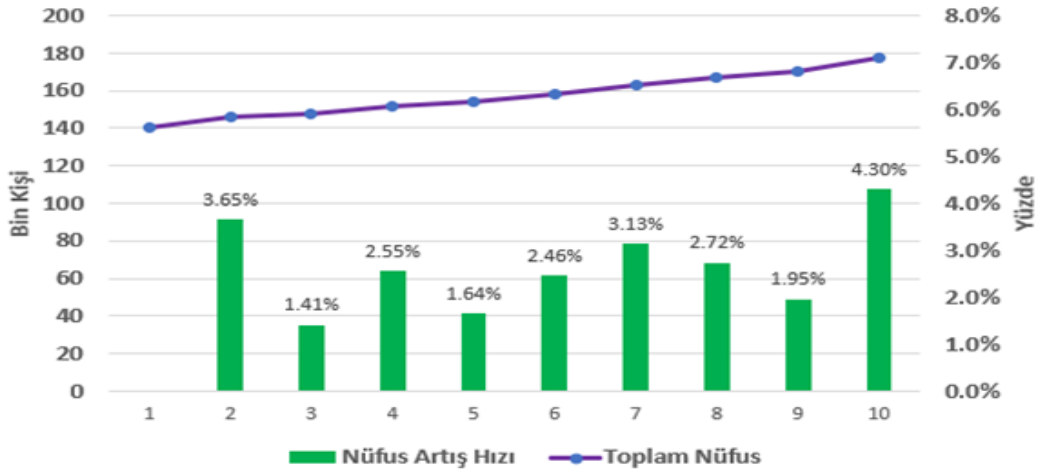
Tablo 2. İllerin Nüfuslarına İlişkin Bilgiler (2022)

	Toplam Nüfusu (Kişi)	Ortalama Nüfusu (Kişi)	Toplam Nüfus İçindeki Payı (Yüzde)
67 ilin	80,872,005	1,207,045	94.83%
14 ilin	4,407,548	314,825	5.17%
81 ilin	85,279,553	1,052,834	100.00%

Şekil 2. İl Gruplarının Nüfus Artış Hızları (% - 2008-2022)

Fethiye ilçesinin nüfus verilerine bakıldığında (Şekil 3) yıllar itibariyle ciddi bir ivme ile artış kaydettiği gözlenmektedir. Bu nüfusun ilçenin turistik ve ekonomik olarak gelişimi değerlendirildiğinde gelecek yıllarda da artacağı belirtilebilir. Ayrıca yukarıda ifade edildiği gibi, büyük şehirlerden sonradan il olmuş yerleşim yerlerine doğru bir göç mevcuttur.

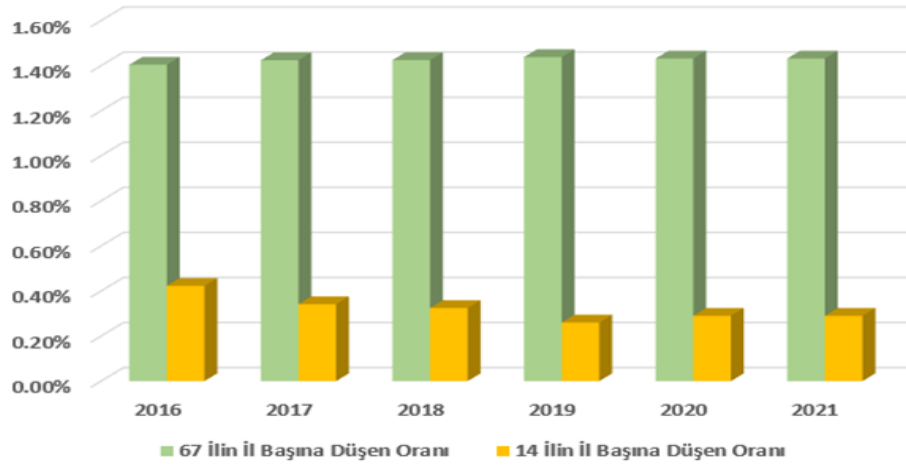

Şekil 3. Fethiye İlçesinin Toplam Nüfusu ve Nüfus Artış Hızı

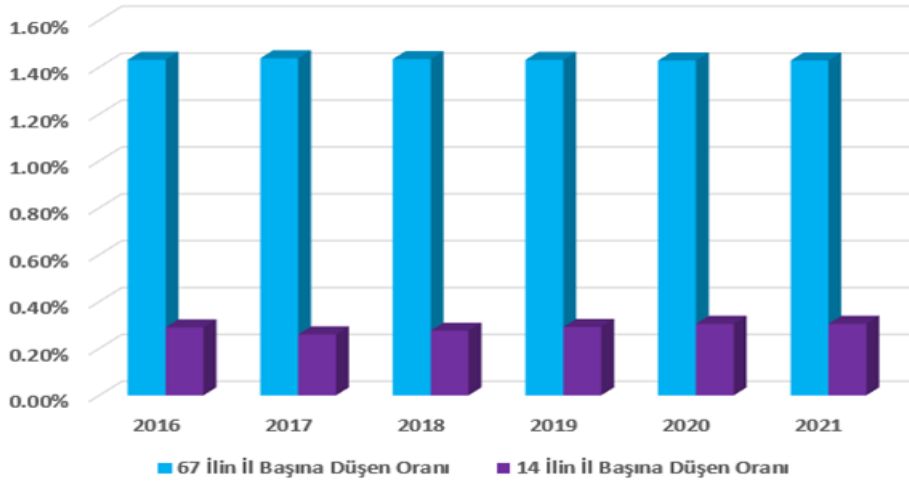
Fethiye'nin olası il olma kararı ile birlikte bağlanması düşünülen ilçe nüfusları ile önemli bir nüfusa ev sahipliği edeceği söylenebilir. Ayrıca unutulmamalıdır ki, nüfusa ilişkin mevcut istatistikler dışında Fethiye ve çevre ilçelerde hiç azımsanmayacak sayıda yerli ve yabancı nüfusun ikamet ettiği belirtilebilir. Özellikle yaz aylarında bölgeye gelen yerli ve yabancı turistler ve iş olanakları nedeniyle sezonluk çalışmaya gelen bireyler sayesinde nüfus rakamları ciddi bir artış göstermektedir. Yine, benzer şekilde il merkezine uzaklık, ilçe nüfusu ve Fethiye'nin bağlı olduğu Muğla il nüfusu karşılaştırması gibi oldukça haklı gerekçeler mevcuttur. Nüfus boyutuyla değerlendirildiğinde, artan bu nüfusun il yapılanması içinde yönetilmesi daha rasyonel olabilir.

1.3. GÖÇ

İl nüfuslarının artışında iç göçün yanı sıra dış göç rakamları da etkili olmaktadır. Uluslararası göç, gelişmekte olan ülkeler için küreselleşme ve ekonomik gelişmenin bir ögesidir. Göçmen gönderen ülkelerin bu süreçten temel kazanımları arasında; işsizlik oranının azalması, yurtdışına giden işçilerin ülkeye para transferleriyle döviz darboğazının aşılması, göç durumu sona ermesi ve ülkeye geri dönüşte yurt dışından edinilen bilgi, beceri ve tecrübenin yurtiçine aktarımı yer almaktadır. Ancak bu kazanımlar göç eden işçilerin niteliğine göre farklılık gösterebilmektedir. Yurtdışına göç eden işçilerin nitelikleri arttıkça beşerî sermayenin kaybı söz konusu olmakta, beyin göçü olarak da adlandırılan ve göçmen gönderen ülke için sakıncaları üstünlüklerinin önüne geçen durum ortaya çıkmaktadır.

Şekil 4. İllerin İl Başına Düşen Göç Oranı (Yurtdışından Türkiye'ye Gelen Göç)

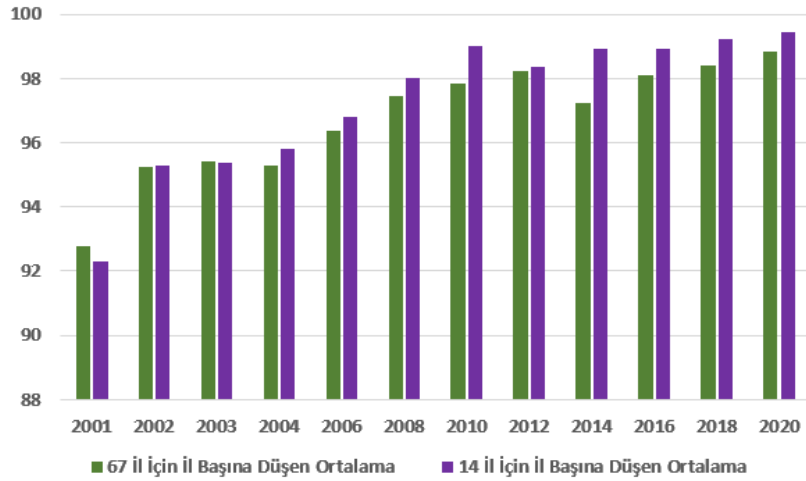
Şekil 5. İllerin İl Başına Düşen Göç Oranı (Türkiye'den Yurtdışına Giden Göç)

67 il için il başına düşen göç oranı hem yurtdışından Türkiye'ye gelen (Şekil 4) hem de Türkiye'den yurtdışına giden göç (Şekil 5) oranları açısından dengeli ve stabil bir durumdadır. Sonradan il olan 14 il başına düşen göç oranları görece daha düşük bir düzeyde ve daha hareketli bir değişim göstermektedir.

Bununla birlikte Türkiye’den yurtdışına giden göç oranlarının gelen göç oranının biraz üzerinde olduğu görülmektedir. Bu durum, Fethiye ilçesinin nüfus değişimi ile ilgili diğer verilerle birlikte değerlendirildiğinde, il olmanın yurtdışına göç eden vatandaş sayısı üzerinde etkili olabileceği, başka bir deyişle aldığı göçten hafif düzeyde de olsa daha fazla göçmen gönderme eğilimi sergileyebileceği düşünülmektedir.

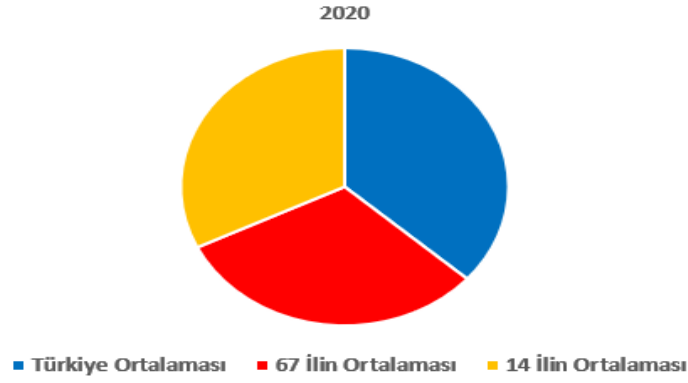
1.4. ATIK YÖNETİMİ HİZMETLERİ

Kentleşmenin önemli unsurlardan birisi planlamadır. Planlama şehrin dokusunun korunarak planlanmasıyla başlamakta ve şehirleşme sürecinde vatandaşa verilecek temizlik, atık yönetimi, atıksu arıtma vb. hizmetlerin yeni gelişen düzende sürdürülebilirliğini sağlamada devam etmektedir.

Şekil 6. Atık Hizmeti Verilen Belediye Nüfusunun Toplam Belediye Nüfusuna Oranı (%)

Kentsel katı atıkların kontrolsüz bertarafı çevre sorunlarına yol açtığı için, bu konuyla ilgili yasal düzenlemeler vardır. Belediyeler de ilgili yasalar doğrultusunda atık hizmeti vermektedir. Atık hizmeti verilen belediye nüfusunun toplam belediye nüfusuna oranları Şekil 7’de sunulmaktadır. 2001 yılı itibariyle bu oran 67 il için daha yüksekken, 2004 yılı itibariyle sonradan il olan 14 il için il başına düşen ortalamanın daha yüksek olduğu görülmektedir. Dolayısıyla, il olmanın atık hizmeti verilen belediye nüfusunun toplam belediye nüfusuna oranının olumlu etkilediği değerlendirilmektedir.

Şekil 7. Atıksu Arıtma Tesisi ile Hizmet Verilen Belediye Nüfusunun Toplam Belediye Nüfusuna Oranı (%)

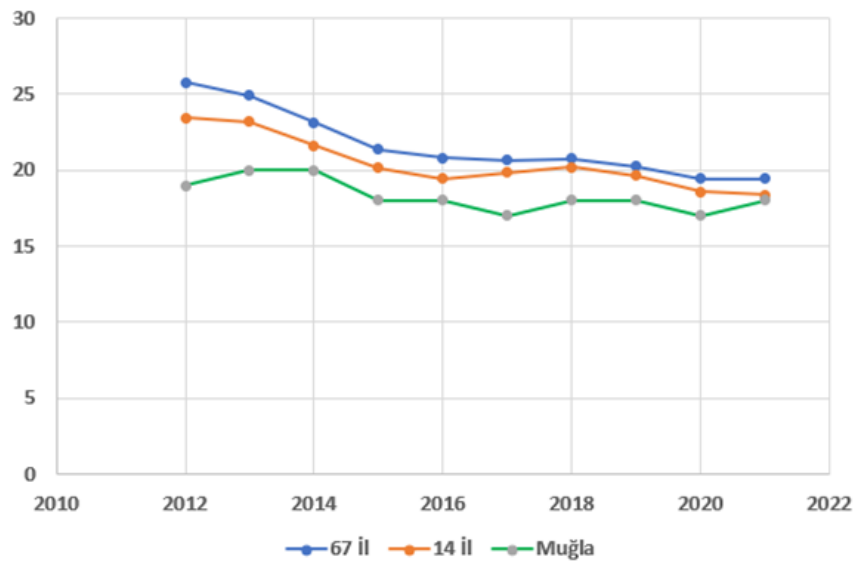
Şekil 8’de Atıksu Arıtma Tesisi ile Hizmet Verilen Belediye Nüfusunun Toplam Belediye Nüfusuna Oranı (%) gösterilmektedir. 2020 yılı için elde edilen veriler 67 ilin ortalaması (%66.69) ile 14 ilin ortalamasının (%74.42) birbirine çok yakın olduğunu göstermektedir. Bu durum Türkiye’de belediyelerin kendi nüfuslarının yaklaşık %70’ine atıksu hizmeti verdikleri anlamına gelmektedir (%67,90). Doğudan Batıya doğru gelindiğinde bu oranın yükseldiği görülmektedir. Atıksu sorunu Batıda az sayıda ilde problemidir. Problem yaşayan illerin çoğunluğu turizm faaliyeti yoğun olan illerdir. Bu illerin nüfusunun yazın 8-10’a katlanması, mevcut atıksu faaliyetlerinin yetersiz kalmasına neden olmaktadır. Fethiye’nin il olması, Fethiye’nin atıksu konusunda bütçe alabilmesine ve bu sayede Muğla ilinin de yaşadığı atıksu sorununun azalmasına imkân verebilecektir.

1.5. ÖĞRENCİ SAYISI

Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinden biri olan Nitelikli eğitim” başlığı altında, “4.2 – Bütün kız ve erkek çocuklarının onları ilköğretime hazır hale getirecek kaliteli okul öncesi eğitimine erişimlerinin güvence altına alınması” ve “4.4-İstihdam, insana yakışır işlerde çalışma ve girişimciliğe yönelik teknik ve mesleki becerileri de kapsayan ilgili becerilere sahip gençlerin ve yetişkinlerin sayısının önemli ölçüde artırılması” gibi ülkemizin gelecek yıllarda rekabet gücünü artıracak hedefler belirlenmiştir. Bu hedefleri gerçekleştirebilmek için, eğitimin niteliğinin değerlendirilmesinde yararlanılan veriler arasında derslik başına düşen öğrenci sayısı önemli bir gösterge olarak öne çıkmaktadır. Derslik başına düşen öğrenci sayısı yalnızca öğrencilerin öğrenmeleri açısından değil, aynı zamanda öğretmenlerin sınıf yönetimi ve öğretim yöntemlerinin etkinliğinin sağlanması açısından da önem taşımaktadır.

Şekil 9’da sunulan derslik başına düşen öğrenci sayısı verilerine bakıldığında 2012 yılından itibaren ülke genelinde derslik başına düşen öğrenci sayısında bir düşüş yaşandığı, 2018 yılında hafif bir yükselme eğiliminin ardından tekrar azalma yaşandığı görülmektedir. 67 il genelinde derslik başına düşen öğrenci

sayısı, sonradan il statüsüne sahip olan 14 ilde derslik başına düşen öğrenci sayısına göre daha yüksektir. Bununla birlikte Muğla ili özelinde yapılan incelemede, ülke genelinin aksine 2021 yılı itibariyle derslik başına düşen öğrenci sayısının artış eğilimi gösterdiği dikkat çekmektedir. Bu artışın, önceki başlıklarda genel hatlarıyla değinilmiş olan iç ve dış göç alma konusuyla uyum gösterdiği düşünülmektedir. Fiziki altyapı ve insan kaynaklarının dağılımının eğitimde kaliteyi çok yakından etkilediği bilinmektedir. Bu bağlamda, Fethiye'nin il olması neticesinde eğitim-öğretim faaliyetlerinin geliştirilmesi hem Fethiye hem Muğla'da derslik başına düşen öğrenci sayısının azaltılmasına katkı sağlayacaktır. Böylelikle, öğrenci başarısı, öğretmen performansı ve genel olarak eğitim-öğretimin niteliğinin gelişimini hızlandıracağını söylemek mümkündür.

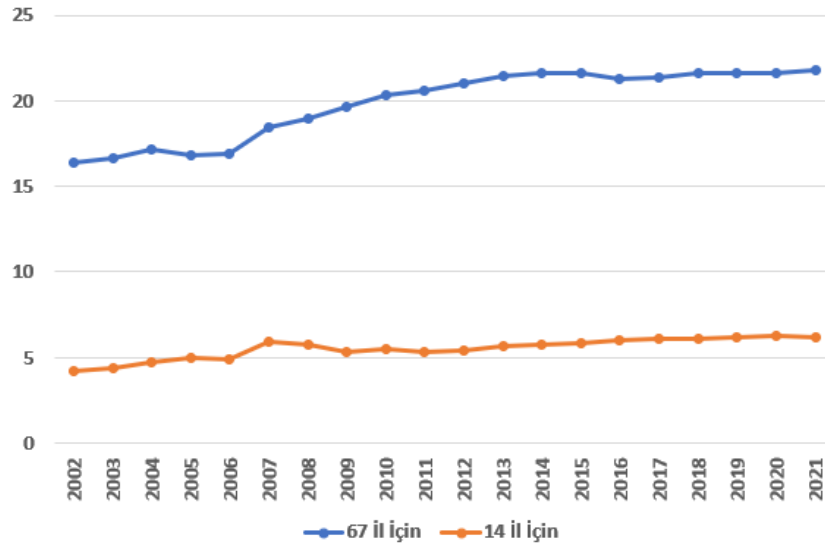
Şekil 8. Derslik Başına Düşen Öğrenci Sayısı (Kişi)

Ülkemizde özellikle 1990'lı yıllardan itibaren yeni üniversiteler açılmaya başlanmış bu ivme 2000'li yıllarda artış göstermiştir. Şu anda bilindiği üzere her ilde en az bir üniversite eğitim hizmeti vermektedir. Fethiye'nin olası il olması durumunda bu politikaya uygun bir şekilde bir üniversite yapılanmasına gidilebileceğini öngörmek yanlış olmayacaktır. Halihazırda ilçede kurulmuş 3 fakülte ve 2 meslek yüksek okulu mevcuttur. Yine çevre ilçelerde kurulu yüksekokullar ve meslek yüksek okulları da bulunmaktadır. Ayrıca ilçede Kredi Yurtlar Kurumu (KYK) tarafından yakın bir tarihte açılmış yurt mevcuttur. Fethiye, Yüksek Öğretim Kurulu'nun (YÖK) üniversite olma şartlarından biri olan "en az üç fakülte bulunması" şartını halihazırda karşılamaktadır. Dolayısıyla, yüksek öğretim boyutu itibariyle ilçe kendi üniversitesine sahip olma politikasını kolaylıkla yerine getirebilmektedir.

2. SAĞLIK BOYUTU

2.1. HASTANE SAYISI

Sürdürülebilir kalkınmanın temel amaçları arasında sağlıklı ve kaliteli yaşam yer almaktadır. Topluma sunulan sağlık hizmetleri ve bu hizmetlerin sürdürülebilirliği sağlıklı toplumun temel öğelerinden birisidir. Sağlıklı toplum ve sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşma sürecini değerlendirmede hastane sayısı, hasta başına düşen doktor sayısı ve sağlık harcamaları önemli göstergelerdir. İl bazında hastane sayıları dağılımına bakıldığında, 67 ilde hastane sayılarının, sonradan il olan 14 ile göre belirgin bir şekilde yüksek olduğu görülmektedir (Şekil 12).

Şekil 9. İl Başına Düşen Hastane Sayısı

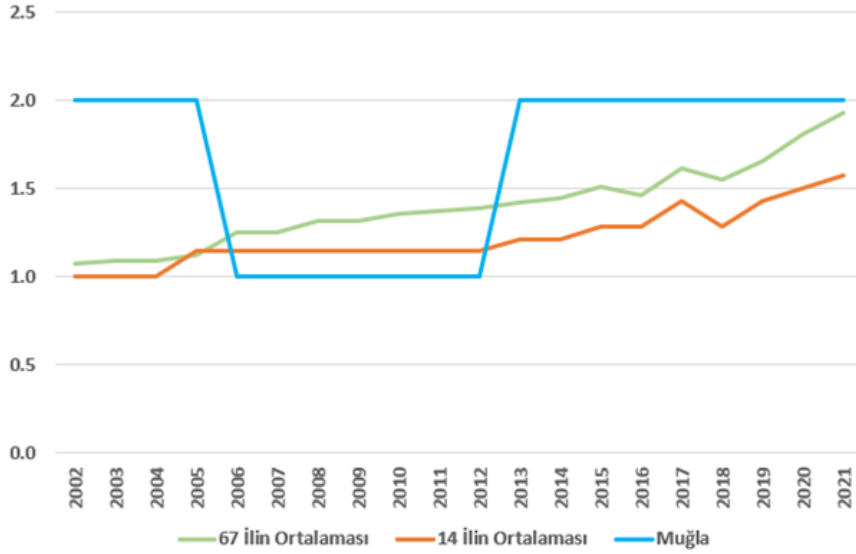
Veriler, il olmanın hastane sayısı artışına ilişkin artışı sağlayacağına yönelik bir bulgu sağlamamaktadır. Bununla birlikte bu durumun, sonradan il olan yerleşim birimlerine özel sağlık yatırımları ve harcamalarının il olma sonrasında yoğunlaşması nedeniyle öngörülebilir bir durum olarak değerlendirilebilir.

Dünya genelinde nüfusun yaşlanmasının gelecekte sağlık harcamalarının artıracığı ve kamusal sağlık hizmetlerinin sağlıklı toplumun sağlanmasında tek başına yeterli olamayacağı öngörülmektedir. Fethiye, Sağlık Bakanlığı tarafından gerçekleştirilen akreditasyon çalışmaları kapsamında Muğla içinde en fazla akredite sağlık kurumu ve aracı kurumun bulunduğu ilçe konumundadır. Bu durum, Fethiye'nin sağlık yatırımları ve girişimleri potansiyelinin yüksek olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla Fethiye'nin özel sağlık işletmeciliği konusunda sahip olduğu bu potansiyel, sonradan il olan ilçelerde sağlık

kurumlarının sayısının artışına ve böylelikle ülke genelinde sağlık hizmetinin daha yaygın sunulması sürecine katkı sağlayabilecektir.

2.2. DOKTOR SAYISI

Şekil 13 sağlık alanında hizmet kalitesinin belirleyici bir kriteri olan bin kişi başına düşen doktor sayısını göstermektedir.

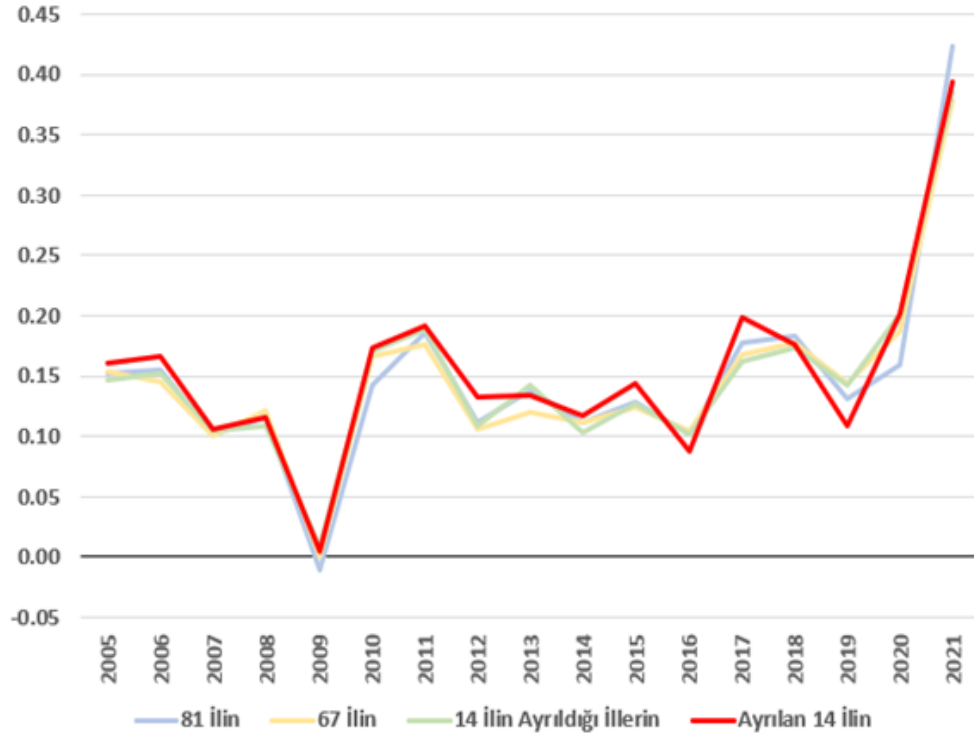
Şekil 10. Bin Kişi Başına Düşen Doktor Sayısı

Doktor sayısındaki artış bölgede nitelikli sağlık hizmetine erişilebilirlik konusunda önemli bir kriter olarak ifade edilebilir. Sonradan il olan 14 ilin istatistikleri diğer iller ile karşılaştırıldığında her ne kadar doktor sayısında bir artış olsa da bu artışın diğer illerin ortalamasından düşük olduğu görülmektedir. Bu çerçeveden bakınca il olma durumu sağlık hizmetlerine erişim konusunda itici bir güç oluşturduğunu iddia etmek mümkün görünmemektedir. Diğer yandan Fethiye ilçesinin bağlı olduğu Muğla ili istatistiklerine bakıldığında bu oranın ortalamaların üzerinde olduğu görülmektedir. Bu ciddi oranda hekim sayısının Fethiye ilçesinde olduğunu ifade etmek yanlış olmayacaktır. Dolayısıyla Fethiye ilçesi, il olma halinde bu zayıflığı Muğla ilinin halihazırda bulunan gelişimi ile ortadan kaldırabilir. Ayrıca son dönemde ülkemizde artan sağlık turizmi faaliyetlerinin gelişimi düşünüldüğünde son yıllarda Fethiye ilçesi bu kategoride önemli gelişmeler göstermektedir. Örneğin ilçe merkezinde dış klinikleri sayısında ciddi bir artış görülmektedir. Bu tip özel ve kamu sağlık yatırımlarına talebin olduğu söylenebilir.

3. EKONOMİ BOYUTU

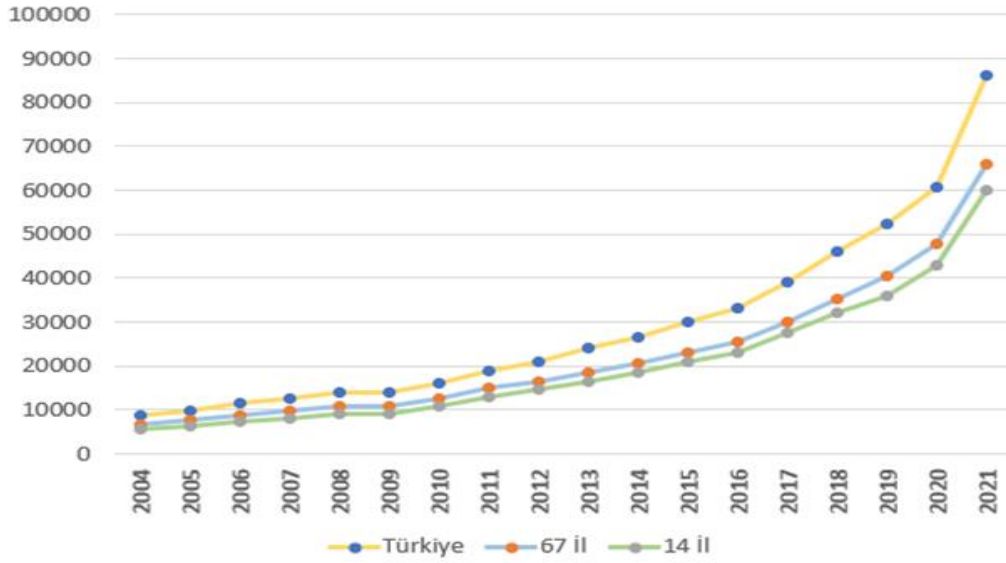
3.1. GAYRİ SAFHİ YURT İÇİ HASILA

Şekil 14'te Türkiye'deki 81 ilin, 67 ilin ve sonradan il olan 14 ilin GSYH artış oranları yıllar itibariyle karşılaştırılmalı olarak gösterilmektedir.

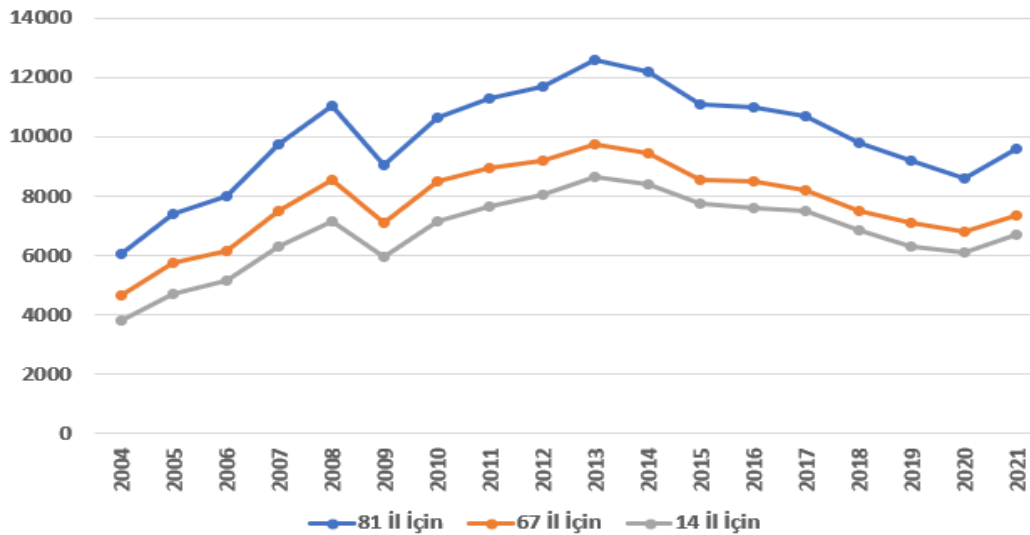
Şekil 11. İllerin GSYH Artış Oranları (%)

İllerin GSYH artış oranları birbirine yakın olsa da kırmızı çizgi ile belirtilen 14 ilin GSYH artış oranının yıllar itibariyle diğer illerin ortalamasından yüksek olduğu gözlenmektedir. Bu durum yeni illerin bölgede bir çekim merkezi olması ve ekonomik faaliyetlerdeki artış ile açıklanabilir. Dolayısıyla, bir ilçenin idarî statüsünün değişikliği ekonomik anlamda bölgeye bir ivme sağladığı değerlendirilebilir.

Şekil 12. Kişi Başına Düşen GSYH (TL)

Kişi başına düşen GSYH istatistiklerine bakıldığında sonradan il olan bölgelerin her ne kadar rakamsal olarak geride oldukları gözlemlense de (Şekil 15) artış oranında diğer illere paralellik sağladığı görülmektedir. Bölgesel GSYH rakamlarının değişiminin uzun vadeli bir olgu olduğu dikkate alındığında 14 ilin ortalamasının diğer illerden düşük olmasının, sayısal olarak anlaşılabilir olduğu belirtilebilir. Ayrıca Şekil 15'te sayısal bir karşılaştırma yapılmaktadır. Diğer illerin ölçeklerin büyüklüğü düşünüldüğünde bu geride kalma açıklanabilir. Yukarıda ifade edildiği gibi artış oranında bir paralellik vardır.

Şekil 13. Kişi Başına Düşen GSYH (\$)

Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYH) verilerini reel anlamda değerlendirmek adına \$ kullanıldığında (Şekil 16) 14 il verilerinin diğer illerden düşük olduğu ifade edilebilir. Bu durum yeni il olan ilçelerin başlangıç

koşulları ile açıklanabilir. İl merkezlerinin iktisadi faaliyet açısından daha aktif olması olağandır. Yeni il olan bir ilçenin iktisadi faaliyet hacminin başlangıçta düşük olması beklenir. Ancak sonrasında aktif bir şekilde iktisadi faaliyet hacminde artış yaşanır. Nitekim GSYH artış oranları değerlendirildiğinde (Şekil 14) idari yapısı değiştirilen illerin üretim artış hızının daha fazla olduğu görülmektedir.

3.2. ENERJİ TÜKETİMİ

Enerji ile ekonomik büyüme arasında iki yönlü bir ilişki vardır. Ekonomik büyüme enerji tüketimini artırmakta, enerji tüketimi ise ekonomik büyümeyi etkilemektedir. Kişi başına düşen enerji tüketimi önemli bir enerji göstergesidir.

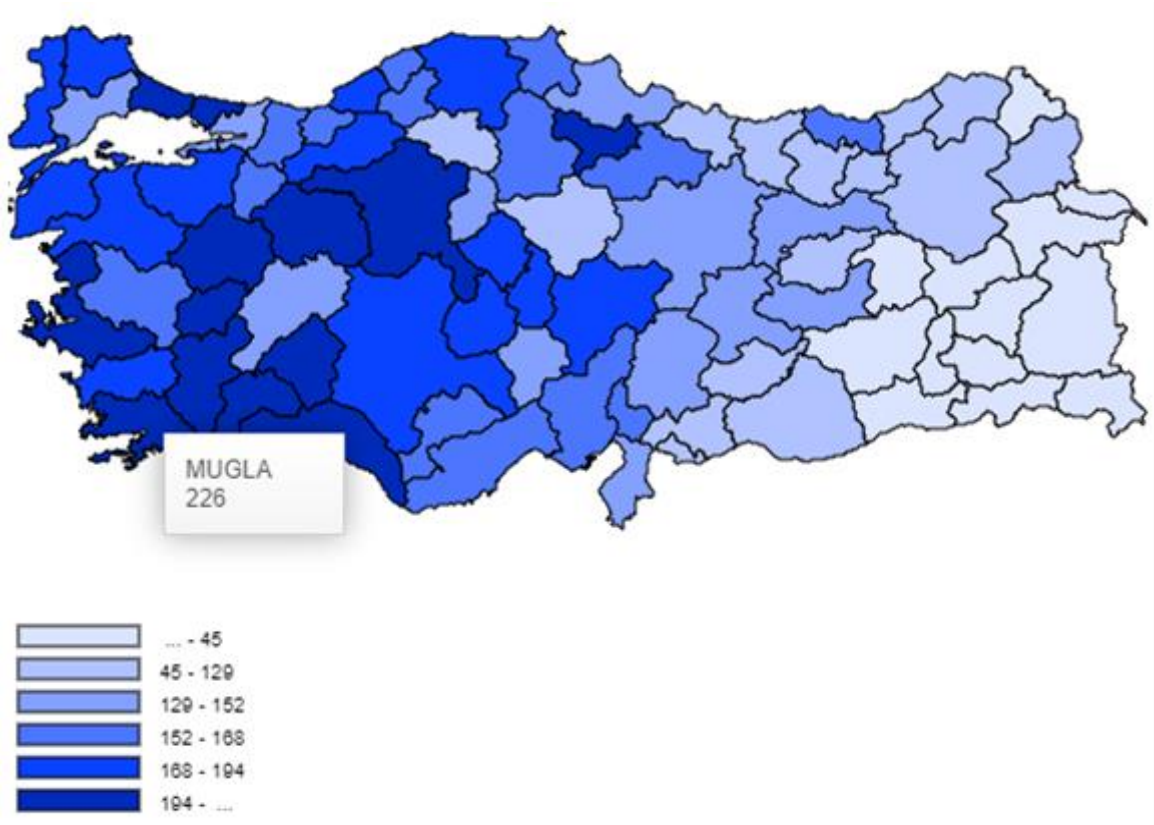

Şekil 14. İl Başına Düşen Kişi Başına Elektrik Tüketimi (Kw)

Şekil 17’de 67 ilin ve idari yapılanması değişen 14 ilde kişi başına düşen elektrik tüketim verileri sunulmuştur. Her iki grupta da yıllar itibariyle kişi başına düşen elektrik tüketiminde bir artış olduğu gözlenmektedir. Bu veriler ekonominin büyüme verileri ile örtüşmektedir. Dikkat edilirse 14 ilin verilerinin 2018 yılından itibaren daha fazla ivme kazandığı göze çarpmaktadır. Benzer bulgu büyüme oranı verilerinde de gözlenmiştir. Bu durum Fethiye’nin enerji tüketim rakamlarının gelecek dönemde şehrin büyüme potansiyeli ile birlikte artacağı anlamına gelmektedir.

3.3. OTOMOBİL SAYISI

Otomobil sahipliği oranı bireysel ve toplumsal refah düzeyini yansıtan bir gösterge olması nedeniyle önemli bir veri olarak kabul edilmektedir. Yaşam kalitesine ilişkin bir gösterge olan bin kişiye düşen özel otomobil sayısı göstergesi sosyo-ekonomik gelişmişliğe ekonomik açıdan pozitif yönde etki etmektedir.

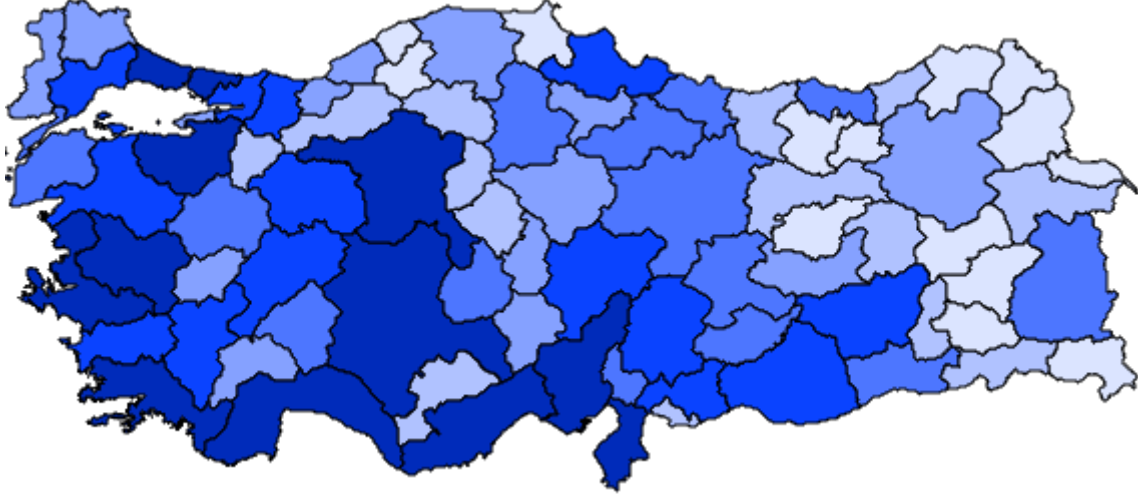

Şekil 15. Bin Kişi Başına Düşen Otomobil Sayısı (2022)

Şekil 18, ülkemizde 2022 yılı itibarıyla bin kişiye düşen otomobil sayısını göstermektedir. Görüldüğü üzere Muğla ili ülkemizde en yüksek kategoride yer almaktadır. Bu rakam bize bölgenin sosyal ve ekonomik anlamda bireysel ve toplumsal refah düzeyinin Türkiye ortalamasının oldukça üzerinde olduğunu göstermektedir.

3.4. TRAFİK

Trafik kazalarında, risk faktörleri ve önleyici tedbirlerin belirlenmesi için kentsel ve kırsal toplum tabanlı projeler büyük önem taşımaktadır. Ülkemizde, doğudan batıya doğru gidildikçe, ülkenin sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik gelişmişlik seviyesinin artması paralelinde motorlu taşıt sayısı da artmaktadır. İl başına trafik kazası sayısının da benzer bir dağılıma sahip olduğu görülmektedir (Şekil 19).

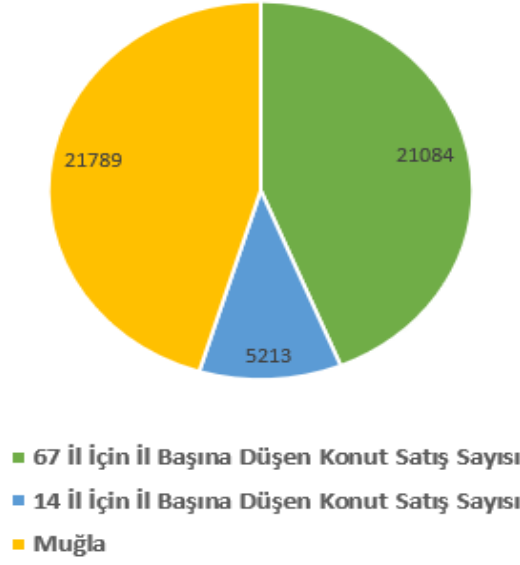

Şekil 16. İl Başına Trafik Kaza Sayısı

Bununla birlikte trafik kazası sayısı sadece motorlu araç sayısına bağlı olmayıp, bölgenin coğrafi ve iklimsel özellikleri, yol durumu, motorlu araç türü, o bölgedeki sürücülerin eğitim düzeyi gibi farklı faktörlere de bağlı olabilmektedir. Şekil 18’de ifade edildiği gibi bölge hali hazırda ülke geneli ile karşılaştırıldığında oldukça yoğun otomobil sahipliği oranına sahiptir. Fethiye’nin olası il olması durumunda merkezin çekim merkezi olması, göç alması ve ekonomik aktivitenin artması gibi nedenlerle trafik kazalarında bir artış olabileceği öngörülebilir. Bu durum bir olumsuz yön olarak ortaya çıkmaktadır. Diğer taraftan il merkezi olması nedeniyle artacak yerel bütçe ile ihtiyaç duyulan yol altyapısı sağlanabilir ve bu sayede yaşanacak kaza sayısında azalma da meydana gelebilir.

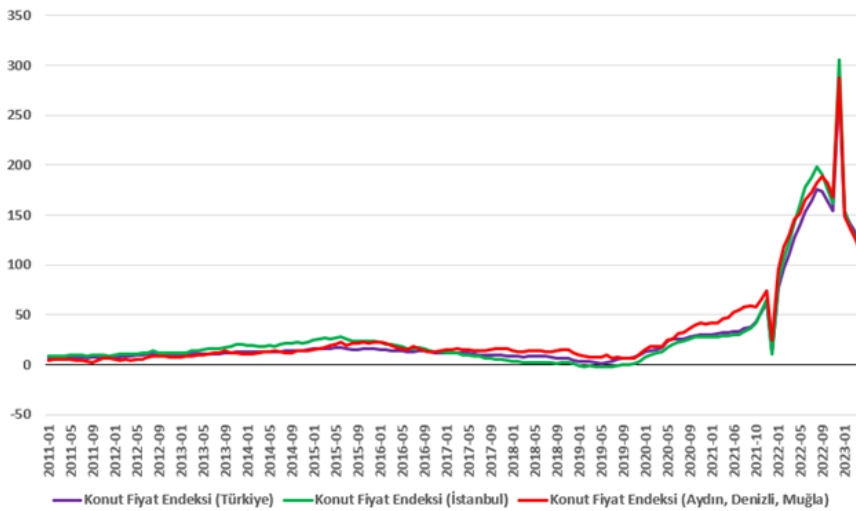
3.5. İNŞAAT SEKTÖRÜ

İnşaat sektörünün bir ülke ekonomisi ile ilişkisi üretim, istihdam, finans, çevre gibi çeşitli alanlar üzerinden gerçekleşebilmektedir. Söz konusu bu ilişkiler özellikle gelişmekte olan ülke ekonomilerinde altyapı eksikliklerinden dolayı daha belirgin bir şekilde ortaya çıkabilmektedir. Dolayısıyla yeni il olacak bölgelerdeki ve potansiyel inşaat faaliyetleri bölge ekonomisine katkı sağlayabilir. Muğla ili ve Fethiye’nin emlak sektörü, son yıllarda yerli ve yabancı bireylerin yerleşme ve yine girişimcilerin yatırım yapma adına bölgeyi tercih etmeleri nedeniyle canlı bir pazar durumundadır. 2022 yılı konut satış rakamlarına (Şekil 20) bakıldığında Muğla bölgesinin pazarda önemli bir bölümü kapsadığı görülebilir. İl başına düşen konut satış sayılarına bakıldığında Muğla ilinde satılan konut sayısının diğer 67 il için il başına düşen konut satış sayısından daha fazla olduğu görülmektedir. Bu durum Muğla ilinin yoğun konut talebine sahip olduğu biçiminde yorumlanabilir.

Şekil 17. Konut Satış Sayısı (2022)

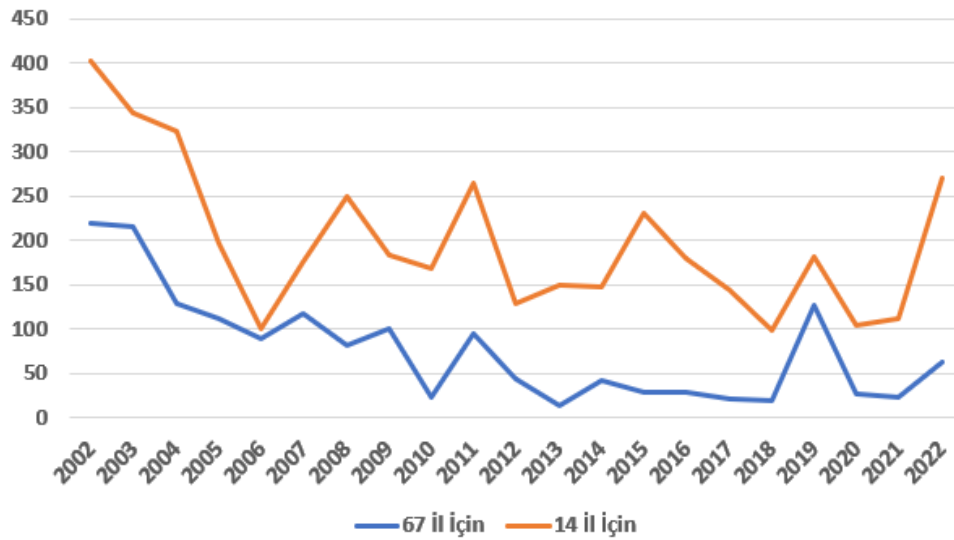
Konut talebinde artışın arkasındaki en önemli neden göçtür. Muğla ili yurtiçinden ve yurtdışından önemli sayıda göç almaktadır. Gerek doğal güzellikleri ve iklimi gerekse misafirperver halkı sebebiyle Muğla iline yönelik göç eğilimi, Muğla nüfusunun artmasına neden olmaktadır. Büyükşehirlerde emekli olan, metropollerdeki profesyonel iş yaşamını daha sakin şehirlerde bireysel girişimciliği ile sürdürmek isteyen veya bir sahil kasabasında hayatının geri kalanını idame ettirmek isteyen kişi sayısı her geçen gün artmaktadır. Tüm bu unsurlar, Muğla'daki konut talebinin hızla artmasına neden olmaktadır. Bu bağlamda, Fethiye'nin il olmasının konut talebini başlangıçta bir miktar daha hızlandıracığı, ancak sonrasında artan fiyatlarla normal olarak kabul edilen değerlere yöneleceği öngörülmektedir.

Şekil 18. Konut Fiyat Endeksi

Konut satış miktarı kadar konut fiyatları da son derece önemlidir. Konut fiyatlarının seyri hakkında fikir veren konut fiyat endeksi incelendiğinde Muğla'nın yer aldığı grubun seyrinin İstanbul ve Türkiye ortalamasıyla paralel bir seyir izlediği görülmektedir. Konut fiyatları son 2 yılda hızla artmıştır ve Türkiye'deki tüm bölgeler bu artıştan aşağı yukarı eşit oranda etkilenmiştir. Ancak Muğla'yı da kapsayan bölgenin konut fiyatlarının 2017 yılından bu yana daha yüksek değer aldığıın altının çizilmesi gerekmektedir.

Fethiye'nin il olmasının en önemli dezavantajların biri, konut fiyatlarının başlangıçta muhtemelen diğer illerden daha fazla artacak olmasıdır. Bunun nedeni, il olan şehirlerde genelde konut talebinin il olma kararından dolayı yüksek olması, fiyatların artacağı beklentisinin oluşması ve fiyatların bu sebeple ilk etapta artış trendinde olmasıdır. Ancak sonrasında il yönetiminin kendi imar planını oluşturabilme kabiliyetine sahip olması, konut arzının hızla uyum sağlamasına imkân vermektedir. Bu da orta ve uzun vadede konut piyasası dengesinin sağlanacağına işaret etmektedir.

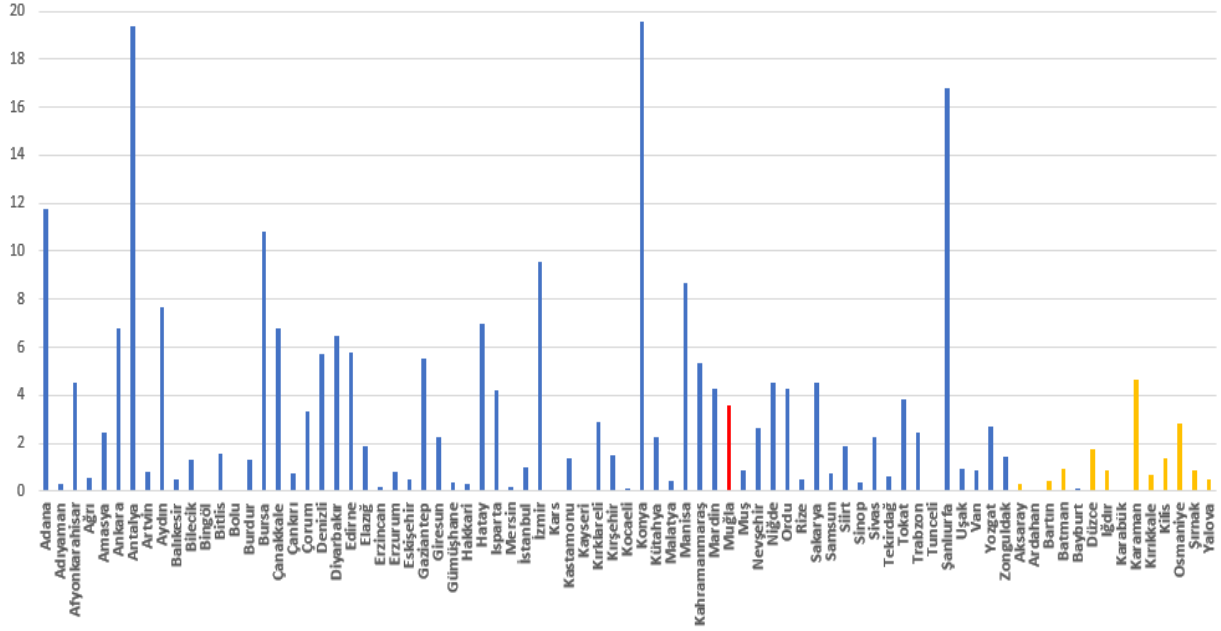

Şekil 19. İl Başına Düşen Yapı Ruhsatına Göre Daire Sayısı (Adet)

Şekil 22 il başına düşen yapı ruhsatına göre daire sayısını göstermektedir. Şekil incelendiğinde 67 il ve 14 için hesaplanan değerlerin zaman içinde birbirine yakınsadığı görülmektedir. Bu durum yukarıda ifade edilen husus ile uyum göstermektedir. 14 ilçenin il statüsüne yükselmesi, zaman içinde imar ve ruhsat sayısı bakımından istikrarlı bir yapıya kavuşmasına imkân vermektedir. 14 il için il başına düşen yapı ruhsatına göre daire sayısının, 67 il için hesaplanan sayıdan fazla olması, bu illerde ruhsatlı bina sayısının daha hızlı geliştiği anlamına gelmektedir. Rakamların yakınsaması ise normale dönüşe işarete etmektedir.

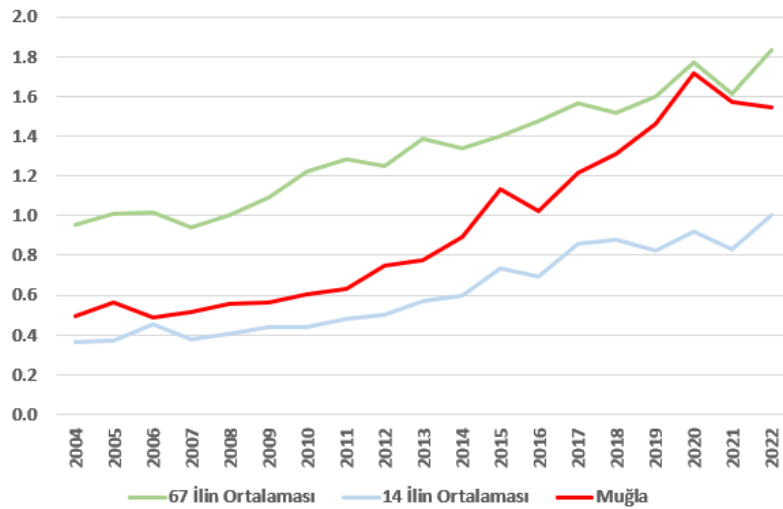
3.6. TARIM SEKTÖRÜ

Fethiye ekonomisini güçlü kılan ana sektörler arasında tarım sektörü yer almaktadır. Coğrafi konumu ve iklimin elverişliliği sayesinde Fethiye’de tarım ve hayvancılık faaliyetleri yıl boyu devam edebilmektedir.

Şekil 20. Bitkisel Üretim Değeri (Milyar TL)

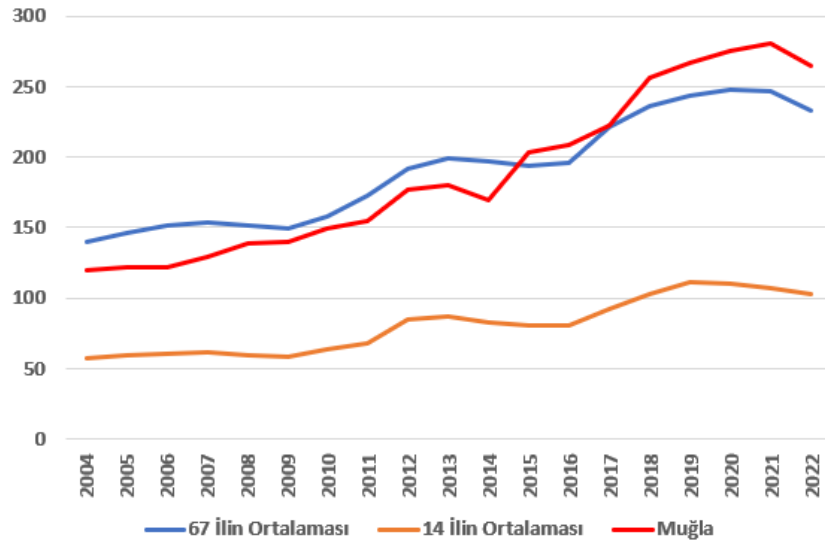
Şekil 23’te il bazında bitkisel üretim değeri verileri sunulmaktadır. En yüksek verilerin Antalya, Konya ve Şanlıurfa gibi illerde olduğu görülmektedir. Sonradan il olan illerin arasında ise Konya’dan ayrılan Karaman’ın payı yüksektir. Muğla bir sıralama yapıldığında ortalarında yer almaktadır. Fethiye ve yöresinin bitkisel üretim değeri açısından Muğla ilindeki ağırlığının yüksek olduğu dikkate alındığında il olması sonrasında Muğla’nın payını önemli ölçüde alacağı tahmin edilmektedir.

Şekil 21. Tahıllar ve Diğer Bitkisel Ürünlerin Üretim Miktarı (Milyon Ton)

Şekil 24’te tahıllar ve diğer bitkisel ürünlerin üretim miktarlarının ortalamaları karşılaştırmalı olarak gösterilmektedir. 67 ilde üretim miktarının ortalaması, sonradan il olan 14 ilin ortalamasından daha yüksektir. Muğla ili özelinde tahıllar ve diğer bitkisel ürünlerin üretim miktarına bakıldığında ise 2006 yılında sonradan il olan 14 ile çok yakın miktarda bir üretim söz konusu iken 2014 ve sonraki yıllarda yaşanan ivmeli artış neticesinde 2020 yılı itibariyle, 67 il ortalamasına yakın bir değere ulaştığı görülmektedir. Genel olarak üretim miktarı, hem 67 ilde hem 14 ilde dalgalı bir seyirle artış eğilimi göstermektedir. 2021 yılında yaşanan düşüşün pandeminin etkisiyle gerçekleştiği düşünülmektedir.

İl olmanın beraberinde kentleşme faaliyetlerinin (plansız) hızlanmasına, bunun dolaylı bir sonucu olarak da kırsal alanların ve kırsal alanlarda gerçekleştirilen tarım ve hayvancılık faaliyetlerinin azalmasına yönelik bir tedirginlik oluşabilmektedir. Şekil 24’te sunulan tahıllar ve diğer bitkisel ürünlerin üretim miktarlarının ortalamaları, 67 il ortalaması ile sonradan il olan 14 ilin ortalaması arasındaki farkın artışı göstermektedir. Sonradan il olan 14 ilde tahıllar ve diğer bitkisel ürünlerin üretim miktarlarının 67 ilden daha az artış göstermesi ve makasın açılması, bu tedirginliği haklı kılacak bir gösterge olarak nitelendirilebilir. Dolayısıyla Fethiye’nin il olmasının bölgedeki tahıllar ve diğer bitkisel ürünlerin üretim faaliyetlerini olumsuz etkileyebileceğine ilişkin bir öngöründe bulunmak mümkündür.

Şekil 22. Büyükbaş Hayvan Sayısı (Adet)

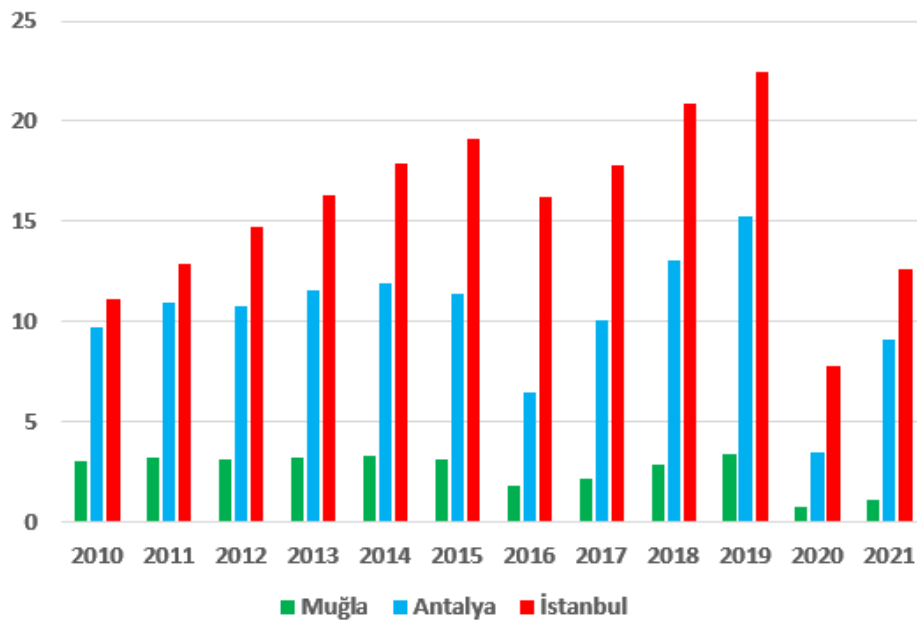
Şekil 25’te 67 ilde, sonradan il olan 14 ilde ve Muğla’da ortalama büyükbaş hayvan sayısı verileri gösterilmektedir. Büyükbaş hayvan sayısı açısından 67 ilin ortalaması, sonradan il olan 14 ilin ortalamasından daha yüksektir. Muğla ili özelinde büyükbaş hayvan sayısına bakıldığında ise 2015 yılı itibariyle, 67 il ortalamasının da üzerinde olduğu görülmektedir. Bununla birlikte büyükbaş hayvan

sayısı, hem 67 ilde hem 14 ilde hafif dalgalı bir seyirle artış eğilimi sergilemekte, son yıllarda ise düşüş görülmektedir.

Tarımsal üretim miktarlarının değerlendirilmesinde belirtildiği üzere, il olmanın beraberinde kentleşme faaliyetlerinin hızlanmasına, bunun dolaylı bir sonucu olarak da kırsal alanların ve kırsal alanlarda gerçekleştirilen tarım ve hayvancılık faaliyetlerinin azalmasına yönelik bir tedirginlik oluşabilmektedir. Şekil 25 ile sunulan büyükbaş hayvan sayısı ortalamaları, durumun bu tedirginliği gerekçelendirecek nitelikte olmadığını göstermektedir. Başka bir deyişle, sonradan il olan 14 ilde büyükbaş hayvan sayısı değişimi 67 ilden çok farklı bir eğilime sahip değildir. Dolayısıyla Fethiye'nin il olmasının bölgedeki hayvancılık faaliyetlerini olumsuz etkilemeyeceğine ilişkin bir öngöründe bulunmak mümkündür.

3.7. TURİZM SEKTÖRÜ

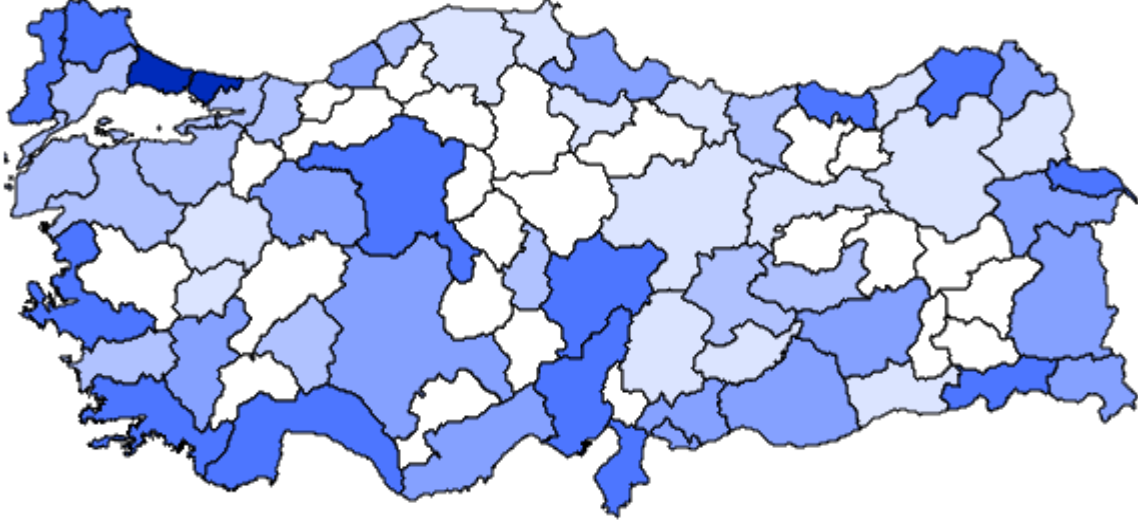
İstanbul ve Antalya'nın ardından Muğla, ülke turizminin en fazla turist çeken ve turizm gelirine sahip destinasyonlarından birisidir (Şekil 26). Muğla ilinin turizm sektöründeki bu başarısının; Bodrum, Marmaris ve Fethiye ilçelerinde gerçekleştirilen turizm ve otelcilik faaliyetlerine dayandığı bilinmektedir.

Şekil 23. Toplam Geliş Sayısı (Milyon Kişi)

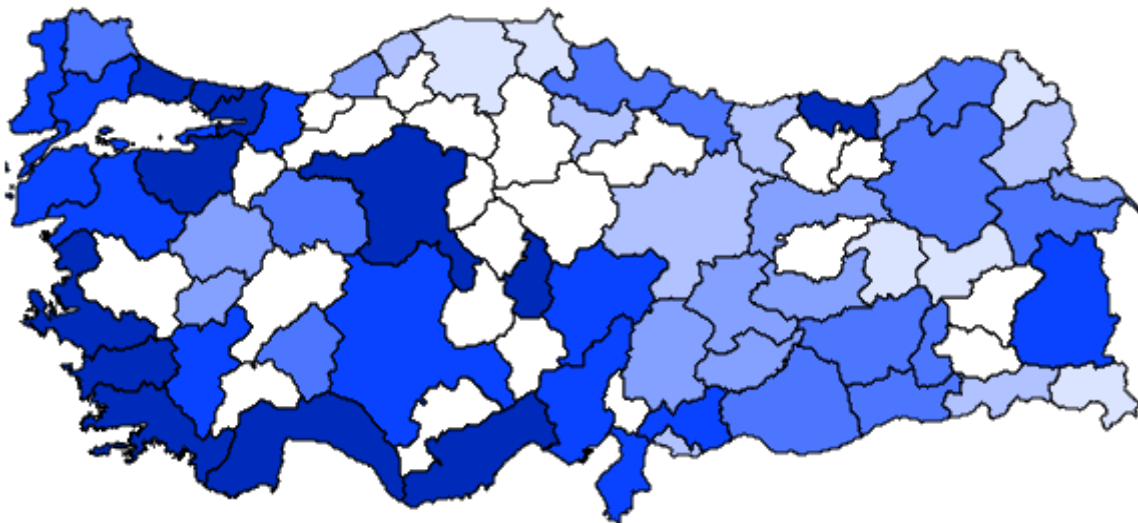
Şekil 27, ülkemize 2021 yılı itibariyle gelen yabancı turist sayısını göstermektedir. Toplam geliş sayısı verileriyle uyumlu bir şekilde, Muğla ülkemizde yabancı turistlerin en fazla geldiği iller arasında yer almaktadır. Bu durum, aynı zamanda turizmin yörenin sosyo-ekonomisi üzerindeki öneminin de bir göstergesidir. Çünkü turizm doğrudan ve dolaylı olarak 67 sektörle ilişkisi olan ve çarpan etkisi çok

yüksek bir sektördür. Turizm hizmeti veren işletmeler yerel istihdama katkı sağlamakta özellikle kadınlar ve gençler gibi dezavantajlı kesimlerin çalışma hayatına katılımına olanak sunmak suretiyle bölgenin ekonomik büyümesine ve kalkınmasına destek olmaktadır.

Şekil 24. Yabancı Geliş Sayısı (Milyon Kişi)

Şekil 28, ülkemizde 2021 yılı itibariyle gerçekleşen yabancı turist geceleme sayısını göstermektedir. Gelen turist sayısı verilerine uyumlu bir şekilde, Muğla ülkemizde yabancı turistlerin en fazla geceleme yaptığı iller arasındadır. Geceleme sayısının artması mikro ve makro düzeyde ekonomik kazanımların artmasına ve turizmin sürdürülebilir gelişimine de katkı sağlaması nedeniyle önemli bir göstergedir. Geceleme sayısının yüksek olması, başta konaklama işletmeleri olmak üzere turizm işletmelerinin daha nitelikli hizmet vermek üzere daha fazla yatırım yapmasını, nicelik ve nitelik olarak daha fazla personel istihdamına odaklanmasını sağlamaktadır.

Şekil 25. Yabancı Geceleme Sayısı (Adet)

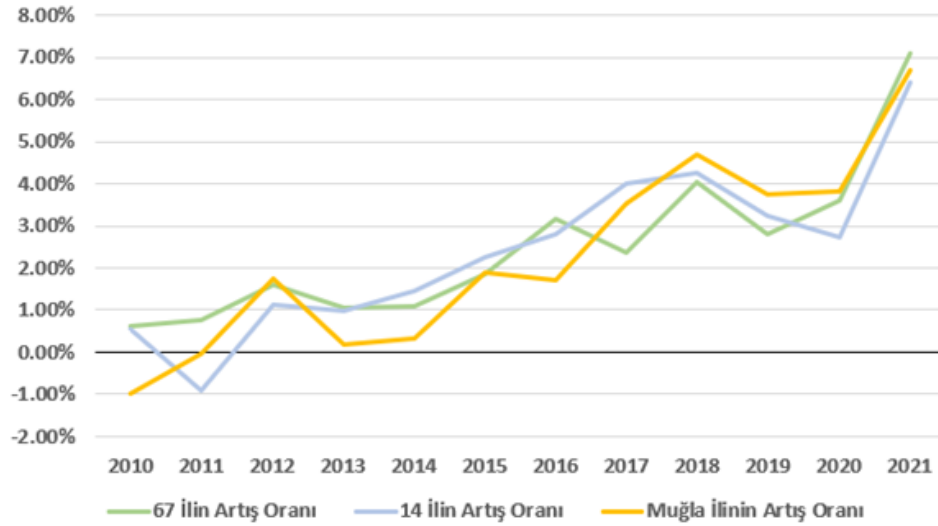
2012 yılında yürürlüğe giren büyükşehir kanunu uyarınca, öncesinde Fethiye sınırlarında yer alan bazı belde ve köyler, yeni kurulan ve Seydikemer olarak adlandırılan ilçe sınırlarına dahil edilmiştir. Bu düzenleme sonrasında Fethiye'nin ekonomik ve sosyo-kültürel yapısında belirgin değişimler olmuştur. Öncesinde tarım sektörünün hâkim olduğu Fethiye'de kırsal alanların ve tarım arazilerinin ağırlıklı olarak Seydikemer ilçe sınırlarında kalması nedeniyle tarımsal üretim daha ardıl konuma düşmüş, turizm sektörü lider sektör konumuna gelmiştir.

Muğla ilçelerinin turizm potansiyellerinin analitik hiyerarşi yöntemiyle incelendiği bir çalışmada Fethiye'nin, turizm çeşitliliği açısından ilk sırada, turizm potansiyeli açısından üçüncü sırada yer aldığı belirlenmiştir. Fethiye'nin il olmasıyla hem sektörel çeşitliliğin artmasına hem de turizm ve tarım sektörlerinin entegrasyonu ile sürdürülebilir turizm ve sürdürülebilir kalkınmanın gelişimine katkı sağlanabilecektir. Bununla birlikte plansız ve rasyonel olmayan uygulamalarla, turizmin gelişimini sağlamak adına verimli tarım arazilerinin ve kırsal alanların imara açılması, koruma-kullanma dengesi gözetilmeksizin plansız yapılaşma ve çarpık kentleşme gibi sorunların da ortaya çıkabileceği göz ardı edilmemelidir. Türkiye'de illerin turizm gelişmişlik endekslerinin oluşturulmasına yönelik yapılan araştırmada, Muğla ilinin en gelişmiş 6 il arasında yer aldığı, buna karşın turizm gelişmişlik endeksi sıralamasının sosyo-ekonomik gelişmişlik endeksi sıralamasına göre farklılıklar gösterdiği belirtilmektedir. Bu bağlamda, Fethiye'nin il olması ve akabinde turizmin gelişiminin sağlanması tek başına sosyo-ekonomik gelişimin sağlanmasına yeterli olmayabilecektir.

3.8. GİRİŞİMCİLİK

Girişimcilik faaliyetlerinin artması yeni fikirlerin yaratılması, yayılması ve uygulamasını hızlandırmakta, ayrıca yeni endüstrilerin doğmasına yol açmaktadır. Girişimcilik teknolojiyi yoğun kullanan sektörlerde verimliliği artırmakta ve hızla büyüyen sektörler yarattığı için ekonomik büyümeyi hızlandırmaktadır. Bu nedenlerden yola çıkarak girişimcilik, Cumhurbaşkanlığınca ortaya konulan *Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları*ndan "8. – İstikrarlı, kapsayıcı ve sürdürülebilir ekonomik büyümeyi, tam ve üretken istihdamı ve herkes için insana yakışır işleri desteklemeyi" kapsamaktadır. Bu amacın alt hedeflerinden biri ise;

Hedef 8.3: Üretken faaliyetleri, insana yakışır iş üretimini, girişimciliği, yaratıcılığı ve yenilikçiliği destekleyen kalkınma odaklı politikalar geliştirmek ve finansal hizmetlere erişim yolunu da kapsayacak şekilde mikro, küçük ve orta ölçekli işletmelerin kayıt altına alınması ve büyümesini teşvik etmek olarak belirlenmiştir. Girişim sayısı bu hedefin gerçekleşme göstergelerinden biri olarak ifade edilebilir.

Şekil 26. Girişim Sayısı Artış Oranı

Şekil 29 sonradan il olan 14 il ile hem Muğla ilini hem de diğer 67 ili karşılaştırmaktadır. Şekilden görüleceği üzere, sonradan il olan 14 ilin girişimcilik ekosistemine katkı sağladığı diğer iller ile karşılaştırıldığında bazı yıllar artış oranında geride kalsa da genellikle diğer illerden yüzdesel olarak daha fazla katkı sağladığı görülmektedir. Bunun gerekçeleri olarak il olma sayesinde olası nüfus artışı ve nitelikli eğitim fırsatlarının artması olarak değerlendirilebilir. Bu bağlamda Fethiye ilçesinin olası idari yapı değişikliği kararı ile girişimcilik ekosistemine daha fazla katkı sağlayabileceğini değerlendirebiliriz.

4. YÖNETİM BOYUTU

Yönetim boyutu itibarıyla değerlendirildiğinde, öncelikle bir ilçenin il olmasıyla, bir ilçede olmayan kurumların açılmasını, bazı kurumların ise değişmesini gerektirmektedir. Bir ilçe il statüsü aldığı anda ilk akla gelen Valilik kurumunun oluşturulmasıdır. Akabinde bazı müdürlükler ise, ilçe statüsü değişerek il müdürlüğü statüsü kazanacaktır. Kurulacak ve statüsü değişecek kurumlar ise şu şekilde olacaktır:

- İl Özel İdaresi, Göç İdaresi Müdürlüğü, Sivil Toplumla İlişkiler Müdürlüğü, Ticaret İl Müdürlüğü, Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü ve Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü kurulacaktır.
- Fethiye’de ilçe statüsünde bulunan Nüfus Müdürlüğü, Jandarma Komutanlığı, Emniyet Müdürlüğü, Aile ve Sosyal Hizmetler Müdürlüğü, SGK Müdürlüğü, Milli Eğitim Müdürlüğü, Seçim Kurulu Müdürlüğü, Gençlik ve Spor Müdürlüğü, Nüfus ve Vatandaşlık Müdürlüğü, Sağlık Müdürlüğü, Tarım ve Orman Bakanlığı Müdürlüğü ise il müdürlüğü statüsü kazanacaktır.

İl olma nedeniyle ortaya çıkacak yeniden yapılanma süreci zaman, finansman ve insan kaynağı gerektirmektedir. İlgili kurumların personel sayısı ve faaliyet itibarıyla kapsamlarının genişlediği düşünüldüğünde yeni fiziki yapılara ihtiyaç duyulabilecektir. Fiziki alanlara ihtiyaç duyulsa da mevcut fiziki mekanlar kullanılarak ve hatta limitler zorlanılarak fiziki mekân ihtiyacı kısa vadede çözülebileceği düşünülmektedir.

Fiziksel mekan ihtiyacına ilişkin olası dezavantajlı duruma kısa vadede çözümler üretilse de orta vadede özellikle nitelikli personel sayısının artırılması kamu kaynaklarının etkin kullanımı açısından son derece önemlidir. Yeni personel ihtiyacı açığa çıkacağı aşınadır. Ülkemizin nitelikli insan gücü sayesinde personel ihtiyacının üstesinden gelinebileceği öngörülebilir. Fethiye'nin cazibe merkezi olması, ülkenin farklı bölgelerinde yaşayan vatandaşların yukarıda ifade edilen kamu kurumlarında çalışma isteğini artıracaktır. Ancak göz ardı edilmemesi gereken bir gerçek vardır ki, o da barınma sorunudur.

Özellikle Covid sonrası ortaya çıkan “yeni normal” döneminin etkisiyle ve yanı sıra Fethiye'nin aldığı yerli ve yabancı göç rakamlarının artmasıyla, Fethiye’de konut edinme veya kiralama bütçeleri Türkiye ortalamasının üzerinde bir artış göstermiştir. Olası il olma durumunda bölgeye tayin veya göreve yeni başlama ile gelen devlet memurlarının harcamalarında kira bedelleri maalesef önemli bir yer tutacağı ve bölgenin tercih edilme olasılığını düşüreceği aşikardır. Yönetim boyutu açısından değerlendirildiğinde bu durumun bir dezavantaj yaratacağı söylenebilir. Kamu görevlileri için lojman ve misafirhane gibi uygun fiyatlarla konaklama imkânı sağlama bu sorunu çözme de olası alternatiflerden biri olarak değerlendirilebilir.

6360 sayılı Kanunla, hizmet sınırı ilin mülki idare sınırı olarak değiştirilen büyükşehir belediyelerinin hizmet alanlarının oldukça genişlediği ve coğrafi özelliklerinin farklılıkları da gözetildiğinde pek çok büyükşehir için zorlu koşullar yarattığı ifade edilmektedir. İlgili kanunun “yerel yönetimlerin sınırlarında, bir referandum yoluyla ilgili yerel topluluklara önceden danışılmadan değişiklik yapılamaz” ilkesine aykırı olduğu da öne sürülmektedir. Fethiye'nin il olması, Avrupa Birliği kurucu ilkeleri arasında yer alan “*Hizmette Vatandaşa Yakınlık (Subsidiarity)*” ilkesi ile uyumlu olarak, yerel yönetim sorumluluklarının (yerleşim yerinden coğrafi olarak da uzakta konumlanan büyükşehir belediyesi yerine) halka en yakın birime verilmesi yaklaşımını destekleyecektir. Bununla birlikte yönetsel sorumlulukların dağılımında; yalnızca görevin kapsam ve niteliğinin değil aynı zamanda yetkinlik ve ekonomi gereklerinin dikkate alınması gerekliliği göz ardı edilmemelidir. Bu bağlamda Muğla il merkezine en uzak ilçeler arasında olan Fethiye'nin il olması durumunda, hizmette vatandaşa yakınlık ilkesinin hem Fethiye hem Muğla için sağlanmasında olumlu etki yaratacağını söylemek mümkündür.

ANALİZ

Fethiye'nin il olması durumunda ortaya çıkabilecek avantaj ve dezavantajların bilimsel, rasyonel ve objektif bir şekilde değerlendirilmesi için hazırlanan bu raporda il olmanın etkileri sosyo-kültürel, sağlık, ekonomik ve yönetsel boyut olmak üzere dört temel boyut üzerinden hızlı bir çalışmayla analiz edilmeye çalışılmıştır. İnceleme sonuçları aşağıda maddeler halinde özetlenmektedir.

Sosyo- kültürel boyut bağlamında değerlendirildiğinde; Fethiye'nin il olmasının yaratabileceği etkileri şu şekilde sıralamak mümkündür:

- ✓ Ege ve Akdeniz Bölgeleri'nde idari yapının değişimine ve böylece bölgede sosyo-politik dengenin korunmasına ve sosyo-kültürel bir dinamizm yaratmasına katkı sağlayabilecektir.
- ✓ Nüfus artış hızında iç ve dış göç nedeniyle ivmelenme yaşanabilecektir. İl statüsü kazanımı hali hazırda yoğun göç alan bölgenin idari süreçlerinin güçlenmesine destek olabilecektir. Bununla birlikte, aldığı göçten hafif düzeyde de olsa daha fazla göçmen gönderme eğilimi de görülebilecektir.
- ✓ Hapishane sayısında ve dolayısıyla hükümlü sayısında bir artış olabilecektir.
- ✓ Atık hizmeti ve atıksu hizmeti verilen belediye nüfusunun toplam belediye nüfusuna oranı ile yükselerek çevre yönetimi konusunda kazanım sağlanabilecektir.
- ✓ Fethiye ve Muğla'da derslik başına düşen öğrenci sayısını azaltarak; öğrenci başarısı, öğretmen performansı ve genel olarak eğitim-öğretimin niteliğinin gelişimini hızlandırabilecektir. Yani sıra her ile bir üniversite politikasına uygun bir şekilde Fethiye'de hızla bir üniversite yapılanmasına gidilebilecektir.
- ✓ Sinema gibi kültürel alan ve faaliyetlerin gelişimini ivmelendirerek, sosyal sermayenin gelişimini ve yaşam kalitesinin iyileşmesini hızlandırabilecektir

Sağlık boyutu bağlamında değerlendirildiğinde; Fethiye'nin il olmasının yaratabileceği olası etkiler şu şekilde özetlenebilir:

- ✓ Hastane ve doktor sayısı verileri üzerinden sağlık hizmetlerine erişimin gelişeceğini iddia etmek mümkün görünmemektedir.
- ✓ Fethiye'de nitelikli sağlık turizmi girişimleri ve faaliyetlerinin mevcudiyeti sayesinde sağlık boyutunda diğer yeni illere göre daha hızlı gelişim sergileme potansiyeli olduğu söylenebilir.

Ekonomi boyutu bağlamında değerlendirildiğinde; Fethiye'nin il olmasının yaratabileceği öngörülen etkileri şu şekilde listelemek mümkündür:

- ✓ Bölgede Fethiye'nin yeni bir çekim merkezi haline gelmesini ve ekonomik faaliyetlerin gelişimini ivmelenmesini sağlayabilecektir.

- ✓ Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYH) verileri daha düşük seyretmekle birlikte artış oranları açısından GSYH artış hızının daha fazla olabileceği öngörülmektedir.
- ✓ Şehrin büyümesiyle birlikte sektörlerin gelişiminin de etkisiyle toplam enerji tüketiminin artacağı, ancak kişi başına düşen enerji tüketiminin ülke ortalamasında seyredeceği tahmin edilmektedir.
- ✓ Otomobil ve trafik kazası sayısında artış yaşanabileceği, ancak il olmanın geliştireceği altyapı yatırımlarının artması sonrası tekrar azalış yaşanabileceği değerlendirilmektedir.
- ✓ Potansiyel inşaat faaliyetleri bölge ekonomisine katkı sağlayabilecektir.
- ✓ İl olma sonrasında konut talebinin başta hızla artacağı, imar planlarının hayata geçirilmesiyle birlikte konut arzının da hızlanacağı ve sonrasında normal düzeye geri döneceği düşünülmektedir.
- ✓ Konut fiyatlarının il olma kararının ertesinde geçici olarak artacağı, daha sonra imar planları sonrasında konut arzının artmasıyla birlikte ülke normallerine döneceği tahmin edilmektedir.
- ✓ Tarımsal (tahıllar ve diğer bitkisel ürünlerin) üretim miktarının artışında bir azalma yaşanabilecektir.
- ✓ Hayvancılık faaliyetlerinin olumsuz etkilenmeyeceği öngörülmektedir.
- ✓ Turizmde sektörel çeşitliliğin artmasına ve turizm ile tarım sektörlerinin entegrasyonu ile sürdürülebilir turizm ve sürdürülebilir kalkınmanın gelişimi desteklenecektir.
- ✓ Girişimcilik ekosistemine daha fazla katkı sağlanabilecektir.

Yönetiml boyutu bağlamında değerlendirildiğinde; Fethiye'nin il olması aşağıda belirtilen etkilerin ortaya çıkmasına neden olabilecektir:

- ✓ İdari statünün değişimiyle yeniden yapılanma sürecinde zaman, fiziksel mekân, finansman ve insan kaynağı gereksinimi oluşacaktır.
- ✓ Özellikle yeni kurulacak/ statüsü değişecek kamu organlarında görev yapmak üzere ataması yapılan kamu çalışanları barınma sorunu ile karşılaşabilecektir.
- ✓ Hem Fethiye hem Muğla için hizmette vatandaşla yakınlık ilkesine uyumun sağlanmasına destek olabilecektir.

FETHİYE'NİN İL OLABİLME KRİTERLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Fethiye İlçesinin, il merkezine olan 125 km mesafesi, yaklaşık 180 000 nüfus, karayolu ve havayolu ulaşım imkanları, hinterlandında tarım ve turizm sektörlerinin hakim olduğu birçok yerleşime sahip olması, ekonomik çeşitliliği, yüksek öğrenim kurumları başta olmak üzere devlet ve özel eğitim öğretim tesislerinin mevcudiyeti ve hızlı şehirleşmesi gibi birçok gerekçelerle idari olarak il yapılanmasına dönüşmesi zorunlu hale gelmiştir.

Yürürlükte bulunan mevzuatlara göre bir ilçenin il merkezine olan uzaklığı 30 km den fazla ise ve nüfusu 100 000 kişi ise, o ilçenin il olabilmesi için yeterli ön kriterler mevcut demektir.

Fethiye'nin il olması durumunda il sınırları içerisine dahil edilebilecek yerleşmeler olan Seydikemer, Dalaman, Ortaca ve Köyceğiz yerleşmelerinin bağlı bulundukları Muğla İl Merkezine olan mesafeleri, Kaş ilçesinin bağlı bulunduğu Antalya il merkezine olan mesafesi, Dirmil ve Çameli yerleşmelerinin bağlı bulunduğu Burdur il merkezine olan mesafeleri de aynı şekilde 30 km den çok daha fazladır. Fethiye ilçe merkezinin hinterlandına konumlanmış durumdaki bu yerleşmeler, sağlık, eğitim, spor, bankacılık, rekreasyonel faaliyetler ve alışveriş başta olmak üzere temel gereksinimlerini öncelikli olarak Fethiye ilçe merkezinden karşılamaktadır.

NÜFUS KRİTERİ

Fethiye İlçesinin merkez nüfusu 2023 Haziran ayı itibarıyla yaklaşık 180 000 kişi olup, İl olabilmesi için gerekli 100 000 nüfusun çok üzerinde bir nüfusa sahiptir. Bu nüfus turizmin en yoğun olduğu yaz aylarında 750 000 kişiyi, bayram tatillerinin yaz mevsimine denk geldiği zamanlarda ise 1 000 000 kişiye ulaşmaktadır. Mevcut idari yapılanma ve kadrolarla bu nüfusa hitap edebilecek başta ulaşım, otopark, temizlik, su, elektrik, çöp toplama, kanalizasyon ve arıtma üniteleri dahil her türlü teknik ve sosyal altyapı hizmetleri yetersiz kalmaktadır.

Fethiye, Seydikemer, Kaş, Dirmil, Çameli, Dalaman, Ortaca ve Köyceğiz yerleşmelerinden oluşacak Fethiye il nüfusu 2023 Haziran ayı nüfusları itibarı ile mevcutta yaklaşık 500 000 kişiden oluşacaktır. Bu nüfus sayısına göre Elazığ, Çanakkale, Çorum, Zonguldak ve Ağrı illerinin nüfusu ile benzeşik bir il oluşacaktır. Ayrıca, yine yaklaşık 500 000 kişilik nüfus ve yüzölçümü itibarı ile Giresun, Isparta, Edirne, Yozgat, Muş, Düzce, Uşak, Kastamonu, Bitlis, Niğde, Nevşehir, Bingöl, Burdur, Erzincan, Kars, Sinop, Tunceli, Çankırı, Hakkari, Kırşehir, Artvin, Bingöl gibi mevcut birçok ilden daha büyük bir il olacaktır.

ULAŞIM KRİTERİ

Fethiye ilçe merkezine ulaşım D-400 Karayolu üzerinden sağlanmaktadır. İzmir-Aydın-Muğla -Antalya illerinin bağlantısını sağlayan karayolunun güzergahının üzerinde yer alan ilçeye ayrıca Anadolu'dan gelen otoyol kullanılarak Burdur üzerinden D-400 karayoluna erişilerek ulaşmak mümkündür. Fethiye Muğla il merkezine 125 km uzaklıkta olup, mevcut il merkezine olan mesafe kriteri ile de il olabilme potansiyeline sahiptir.

Fethiye ilçe merkezinin, Seydikemer, Kaş, Dirmil, Çameli, Dalaman, Ortaca ve Köyceğiz yerleşmeleri ulaşım bağlantısı refüjlerle bölünmüş ve kalitesi iyi durumda olan karayolları ile sağlanmaktadır.

Fethiye ilçe merkezi içerisinde ulaşım, Osman Kaya Çevre Yolu Bulvarı, Mustafa Kemal Bulvarı, Süleyman Demirel Bulvarı, İnönü Bulvarı, Cahit Beğenç Bulvarı, Barış Manço Bulvarı, Patlangıç - Ölüdeniz Caddesi, Çarşı Caddesi gibi ana arterler ve arterlere bağlanan cadde ve sokak bağlantılarıyla sağlanmaktadır. Bahsedilen ulaşım güzergahlarının bir bölümü Karayolları Genel Müdürlüğü, bir bölümü Muğla Büyükşehir Belediyesi, bir bölümü de Fethiye Belediyesi'nin yetki ve sorumluluğundadır. Farklı kurumların yetki alanlarına ait bahsedilen ulaşım bağlantıları, yolların bakım ve onarımlarında aksaklıklar oluşturmakta, özellikle Muğla Büyükşehir Belediyesi yetki ve sorumluluğundaki ana güzergahların bakım ve onarımlarında gecikmeler ve aksamalar oluşmaktadır. Çünkü Muğla Büyükşehir Belediyesinin yetki ve sorumluluk alanları çok geniştir, gerek kısıtlı bütçeyle geniş bir alana yatırım yapabilme zorlukları, gerekse personel, teçhizat, ekipman eksiklikleri böylesine geniş bir yüzölçüme hizmet edebilecek durumda ve yeterli kapasitede değildir.

Muğla Büyükşehir Belediyesi sınırları içerisinde ulaşım belediyenin kontrolündeki toplu taşıma araçları (minübüsler) ile yapılmaktadır. Muğla Büyükşehir Belediyesinin sorumluluğundaki en kuzey yerleşim alanları (örneğin Bodrum'un kuzeyindeki bir mahalle) ile en güneydeki yerleşim alanları (Örneğin Seydikemer'in Bekçiler Mahallesi) arasındaki mesafe yaklaşık 400 km uzunluğundadır. İlde bulunan tüm ilçeler arasında direkt ulaşım imkanı yoktur. Örneğin Seydikemer'in Bekçiler Mahallesinden Bodrum'a gidecek bir şahıs, önce Seydikemer İlçe Merkezine ulaşacak, oradan Fethiye İlçe Merkezi'ne ulaşacak, Fethiye'den başka bir araçla Muğla İl Merkezine ulaşacak, Muğla il merkezinden de başka bir araçla Bodrum'a ulaşacak, toplamda 4 farklı toplu taşıma aracı ile yaklaşık 400 km yol kat ederek il içerisindeki yolculuğunu tamamlayabilecektir. Bu durum vatandaşların zaman ve ekonomik kayıplarına yol açmakla birlikte yolculuklarda çekilen zahmetler de ayrıca bıkkınlık yaratmıştır. Muğla Büyükşehir Belediyesi kurulmadan önce örnek olarak bahsedilen bu seyahat, şehirlerarası yolcu taşıması yapan özel firmalar vasıtasıyla tek araçla ve hızlı bir şekilde yapılabilmekte iken büyükşehir belediyesi kurulduktan sonra il içerisinde toplu taşıma sadece büyükşehir belediyesinin yetki ve sorumluluğundaki araçlar vasıtasıyla

yapılabildiğinden şehirlerarası yolcu taşımacılığı yapan seyahat firmaları, il içerisindeki ilçelerde yolcu alıp indirememektedir.

Dalaman ilçesi, yılın 12 ayında hizmet veren İç Hatlar ve Dış Hatlar servisleri ile yurt içi ve yurt dışı hava ulaşım imkanlarına sahip sivil ve askeri uçakların kullandığı modern bir havaalanına sahiptir. Dalaman Havaalanının, iç hatlarda 3 000 000 /yıl yolcu, dış hatlarda 5 000 000/yıl yolcu kapasitesi, 1355 araçlık otoparkı bulunmakta olup güney bölümünde 9. Ana Jet Üssü Komutanlığına bağlı askeri üs bulunmaktadır. Günün 24 saati sivil ve askeri hava ulaşımına açık tutulan Dalaman Havalimanı, CAT I (Kategori) niteliklerine sahiptir. Fethiye ilçe merkezine yaklaşık 45 km mesafedeki havalimanı Türkiye'nin en önemli havalimanlarından biridir.

Fethiye ilçesinin yaklaşık 165 km kıyı uzunluğu bulunmaktadır. Muhtemel il sınırlarına dahil olabilecek Seydikemer, Kaş, Dalaman, Ortaca ve Köyceğiz ile birlikte düşünüldüğünde oluşacak ilin kıyı uzunluğu yaklaşık 300 km olacaktır. Samsun ilinin 120 km, Mersin ilinin 320 km, İzmir ilinin 464 km, Trabzon ilinin 114 km, Antalya ilinin 640 km, Balıkesir ilinin 290 km, Zonguldak ilinin 80 km, İstanbul ilinin 515 km, Ordu ilinin 100 km, Sinop ilinin 175 km, Aydın ilinin 150 km, Bursa ilinin 135 km kıyı uzunluğuna sahip olduğu göz önüne alındığında Fethiye yaklaşık 300 km sahil şeridi uzunluğu itibarıyla en uzun sahil şeridine sahip iller arasında yer alacaktır.

Fethiye merkezde bulunan liman, deniz ulaşımında yolcu ve yük taşıma (özellikle mangan ve krom) açısından önem arz etmektedir. Fethiye Limanından Rodos Adasına (Yunanistan) düzenli olarak her gün yolcu taşıma hizmeti yapılmaktadır. İlçede birçok marina, yat bağlama iskelesi, rıhtım ve adeta dev bir yat limanı olan körfez sayesinde deniz ulaşımı ve deniz turizmi yapılmaktadır. Ayrıca Göcek Mahallesi'nde de marinalar, yat bağlama iskeleleri, rıhtımlar deniz ulaşımı ve deniz turizminde hizmet vermektedir.

EKONOMİ KRİTERİ

Fethiye İlçesinde turizm sektörünün yanı sıra sanayi, ticaret ve tarım sektörleri de ilçe ve ülke ekonomisine katkı sağlamaktadır. Turizm sektöründe, otel ve pansiyonculuk, Erendağı Kış Sporları Turizmi, Babadağ Hava Sporları /Yamaç Paraşüt Sporları Turizmi, Kongre ve Fuar Turizmi, Su Sporları ve Yelken Turizmi, Yat Turizmi, Su Altı Dalış Turizmi, hatta son yıllarda Sağlık Turizmi ve Ekoturizm faaliyetleri turizmde çeşitlilik oluşturmuştur. Ayrıca son yıllarda motokross sporları, yürüyüş (tracking)sporları ve mağara sporları gibi turizm çeşitliliğinde önemli destinasyonlar arasına girmeye başlamıştır. Fethiye, TOBB'a bağlı sanayi ve ticaret şirketleri sayısı olarak Ege Bölgesindeki ilçeler arasında 6. sıradadır. Mangan ve krom madenleri ile mermer ocakları sanayi sektöründe ilçe ekonomisinde önemli yer tutmaktadır. Ayrıca Fethiye'nin bir kıyı kenti olması nedeniyle tekne imal,

bakım ve onarım konularında çalışan işletmeler de kentin ekonomisine canlılık kazandırmaktadır. Hinterlandında bulunan yerleşmelerin merkezinde olması, turizm şehri olması, ulaşım kolaylığı ve bünyesindeki alışveriş mekanlarının çeşitliliği nedeniyle ticaret sektörü oldukça gelişmiştir. Fethiye'nin önemli gelir kaynaklarından olan ve ekonomik çeşitlilik oluşturan tarım sektöründe ise hayvancılık, arıcılık, narenciye ürünler (portakal, mandalina, limon), seracılık (domates, salatalık, biber, patlıcan, marul vb.) her çeşit tarla ürünleri ve meyve yetiştiriciliği yapılmaktadır. Balıkçılık da ilçe ekonomisinde önemli bir yer tutmaktadır. Seydikemer yerleşmesinde Hayvancılık İhtisas Organize Sanayi Bölgesi kurulmaktadır. Fethiye hinterlandında yer alan Seydikemer, Çameli, Dirmil, Ortaca ve Köyceğiz yerleşmelerinde de önemli tarımsal ve hayvancılık faaliyetler yapılmaktadır. İlçe 2000 yılından itibaren hızlı bir şekilde yerli ve yabancı nüfustan oluşan kozmopolit bir göç almıştır. İklim avantajları nedeniyle yaşanabilir en iyi kentlerden olması, coğrafi, doğal ve tarihi güzellikleri, turizm ve iş avantajları gibi nedenlerle alınan göçler sonucu nüfus çok hızlı bir şekilde artmış, nüfus artışı ilçede inşaat sektörünün hızlı gelişmesini sağlamış ve inşaat sektörü hem iş istihdamı yaratma hem de ekonomik katkıları nedeniyle ilçe ekonomisinde önemli bir yer edinmiştir.

Fethiye, gerek ilçe merkezi ve gerekse hinterlandındaki yerleşmelerle birlikte, il olabilecek potansiyele sahip ekonomik çeşitliliğe sahiptir. Turizm, tarım, sanayi ve ticaret sektörlerindeki çeşitlilikle ülke ekonomisine önemli katkılarda bulunmaktadır.

SONUÇ

Muğla Büyükşehir Belediyesi 2012 yılında 6360 sayılı kanunla kurulmuş olup, bünyesindeki 13 ilçeden biri Fethiye'dir. Muğla ili, en kuzeyden en güneye yaklaşık 400 km'lik bir karayolu güzergahı ve yaklaşık 1500 km'lik kıyı şeridine sahiptir. Böylesine geniş yüzölçüme sahip alanda Muğla Büyükşehir Belediyesinin hizmet verebilmesi mümkün değildir. Aynı şekilde bakanlıklara bağlı il müdürlüklerinin de böylesine geniş yüz ölçüme sahip alanda yetki ve sorumluluklarını yerine getirmesi, hizmet verebilmesi çok zordur. Muğla ilinin güney bölümünde yer alan Fethiye ilçesinin hinterlandındaki benzer özellikler sahip yerleşmelerle bütünleşerek yeni bir il oluşturulması zorunlu hale gelmiştir. Fethiye'nin il olması durumunda kamu kurum ve kuruluş alanlarının yetersiz kalacağı, yeni bir göç oluşturarak nüfusu artıracığı, artan şehirleşme yükünün çevre tahribatlarına ve kirliliğine sebebiyet vereceği, gayrimenkul fiyatlarının ve kiralara yükseleceği gibi hususlar da oluşacaktır. Ancak, iyi bir il yönetimi, hinterlandındaki yerleşmelerle birlikte iyi bir planlama, bütçenin optimum kullanımı, çevresel değerlere hassasiyet gösterilmesi ve akıllı şehircilik uygulamalarıyla olumsuz olarak bakılan hususlar kolaylıkla aşılabılır. Fethiye 125 km uzaklıktaki Muğla il merkezinden fiziksel olarak kopuk olduğu gibi, idari olarak da uzaktan yönetilememektedir.

Fethiye 180 000 kişilik merkez nüfusu, 165 km kıyı uzunluğu, karayolu, havayolu, denizyolu dahil mükemmel bir ulaşım ağı, şehirleşme durumu, eğitim-öğretim durumu, ekonomik çeşitlilikleri çerçevesinde, hinterlandındaki Seydikemer, Kaş, Dirmil, Çameli, Dalaman, Ortaca, Köyceğiz'le birlikte yaklaşık 500 000 kişilik nüfuslu ve Türkiye'ye önemli katma değerler kazandıracak örnek bir il olacaktır.

Fethiye'nin il olmasının, bölgenin ekonomik, çevresel ve sosyo-kültürel yapısının değişimine yol açacağı aşikârdır. Bu değişimin hem Fethiye hem de bölgedeki diğer yerleşim birimleri açısından kazanımlarla gerçekleşmesinin sağlanabilmesi için sürecin etkin yönetimi büyük önem taşımaktadır. Bunun için konuyla ilgili ikincil verilerin yanı sıra çeşitli veri toplama teknikleriyle farklı paydaş görüşlerinin alınacağı, çok değişkenli analiz yöntemlerinin birlikte kullanımıyla bütünsel olarak inceleneceği çalışmalar, konunun farklı boyutlarıyla daha derinlemesine analiz edilmesine ve daha kapsamlı sonuçlara ulaşılmasına olanak sağlayacaktır.